

ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
на тему «Облік та аналіз доходів, витрат та фінансових результатів
діяльності підприємств Облік, аудит та економічний аналіз прямих
витрат виробництва. Приватне підприємство
«ЕКО-МАЛТ»»

Виконала:

студентка IV курсу, групи
ОО-41

Яремко Софія Андріївна

Керівник:

Василюк Марія Михайлівна

Рецензент:

Мигович Тетяна Михайлівна

Івано-Франківськ 2024 р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування
Перший (бакалаврський) рівень вищої
освіти Спеціальність 071 “Облік і
оподаткування”

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
(підпис)

Баланюк І.Ф.
(прізвище, ініціали)

“ 29 ” листопада 2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА

Яремко Софії Андріївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Облік, аудит та економічний аналіз прямих витрат виробництва.

керівник роботи Доктор економічних наук, професор кафедри обліку і оподаткування Василюк Марія Михайлівна
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Перелік питань, які потрібно розробити:

економічне значення витрат виробництва та його місце у господарській діяльності підприємства; класифікація витрат виробництва відповідно до інформаційних потреб; нормативно-правове регулювання обліку, аудиту та аналізу витрат виробництва; організація обліку виробничих витрат промислового підприємства; особливості синтетичного та аналітичного обліку виробничих витрат підприємства “ЕКО-МАЛТ”; калькулювання собівартості продукції власного виробництва; організація та методика аудиту виробничих витрат підприємства “ЕКО-МАЛТ”; аналіз динаміки та структури витрат виробничого підприємства “ЕКО-МАЛТ”; напрямки оптимізації собівартості продукції і підвищення ефективності виробництва

3. Дата видачі завдання 04.12.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні аспекти обліку, аудиту та аналізу витрат виробництва	17.02.2024 р.	
2	Організаційно-методичні особливості обліку витрат виробництва на прикладі “ЕКО-МАЛТ”	18.03.2024 р.	
3	Аудит та аналіз витрат виробництва “ЕКО-МАЛТ”	19.04.2024 р.	

Студент Яремко С.А.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи Василюк М.М.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВІДГУК

на дипломну роботу студентки Яремко Софії Андріївни
на тему: «Облік, аудит та економічний аналіз прямих витрат виробництва.
Приватне підприємство «ЕКО-МАЛТ»

Тема дослідження, обрана студенткою, є актуальною. Облік, аудит та економічний аналіз прямих витрат виробництва є ключовими елементами управління витратами на підприємстві. Від їх ефективного впровадження залежить конкурентоспроможність, прибутковість та фінансова стійкість підприємства.

Дипломна робота складається з трьох розділів, що логічно та послідовно висвітлюють теоретичні та практичні аспекти обліку, аудиту та аналізу прямих витрат виробництва. У першому розділі розглянуто економічне значення витрат виробництва, їх класифікацію та нормативно-правове регулювання. Другий розділ присвячений організаційно-методичним особливостям обліку витрат на прикладі приватного підприємства «ЕКО-МАЛТ». Третій розділ містить аудит та аналіз витрат виробництва, а також напрямки оптимізації собівартості продукції і підвищення ефективності виробництва.

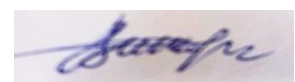
Студентка демонструє достатній рівень володіння матеріалом, вміння аналізувати економічні показники та робити обґрунтовані висновки. Робота містить ретельний аналіз динаміки та структури витрат підприємства, що дозволяє виявити резерви для підвищення ефективності виробництва.

Розроблені рекомендації мають практичний потенціал. Запропоновані методичні підходи можуть бути впроваджені у діяльність підприємства, що сприятиме покращенню облікової політики, підвищенню рівня транспарентності та оптимізації управлінських процесів.

Дипломна робота студентки Яремко Софії Андріївни на тему «Облік, аудит та економічний аналіз прямих витрат виробництва. Приватне підприємство «ЕКО-МАЛТ» відповідає встановленим вимогам, які ставляться до такого виду наукових робіт, допускається до захисту з оцінкою “добре”.

Науковий
керівник д.е.н,
професор
кафедри обліку і оподаткування

Василюк М.М.

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу студентки Яремко Софії Андріївни
на тему: «Облік, аудит та економічний аналіз прямих витрат
виробництва. Приватне підприємство «ЕКО-МАЛТ»

Облік, аудит та економічний аналіз прямих витрат виробництва є фундаментальними аспектами, що впливають на ефективність управління підприємством, його фінансові результати та конкурентоспроможність. Проблематика дослідження має вагомим значення для практики бухгалтерського обліку та економічного аналізу на підприємствах різних галузей.

Дипломна робота складається з трьох розділів, кожен з яких логічно доповнює попередній та спрямований на досягнення поставлених цілей та завдань. У першому розділі авторка детально розглядає теоретичні аспекти обліку, аудиту та аналізу витрат виробництва, зокрема економічне значення витрат та їх класифікацію. У другому розділі досліджуються організаційно-методичні особливості обліку виробничих витрат на прикладі приватного підприємства «ЕКО-МАЛТ». Третій розділ присвячений аудиту та аналізу витрат виробництва, а також пошуку напрямків оптимізації собівартості продукції і підвищення ефективності виробництва.

Важливим аспектом дипломної роботи є її практична значущість. Розроблені рекомендації щодо оптимізації собівартості продукції та підвищення ефективності виробництва можуть бути успішно впроваджені в діяльність приватного підприємства «ЕКО-МАЛТ». Запропоновані методичні підходи та практичні заходи сприятимуть покращенню облікової політики підприємства та підвищенню рівня фінансової стійкості.

Дипломна робота Яремко Софії Андріївни на тему «Облік, аудит та економічний аналіз прямих витрат виробництва. Приватне підприємство «ЕКО-МАЛТ»» відповідає всім вимогам, які ставляться до такого роду наукових робіт, відзначається високим рівнем теоретичної та практичної підготовки, є актуальною та значущою для практики. Робота заслуговує на високу оцінку, а її авторка – на присвоєння кваліфікації бакалавра.

Рецензент

Кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів

Мигович Т.М.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА.....	9
1.1. Економічне значення витрат виробництва та його місце у господарській діяльності підприємства	9
1.2. Класифікація витрат виробництва відповідно до інформаційних потреб.....	14
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку, аудиту та аналізу витрат виробництва	20
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ПРИКЛАДІ «ЕКО-МАЛТ»	29
2.1. Організація обліку виробничих витрат промислового підприємства	29
2.2. Особливості синтетичного та аналітичного обліку виробничих витрат підприємства «ЕКО-МАЛТ»	36
2.3. Калькулювання собівартості продукції власного виробництва	42
РОЗДІЛ 3. АУДИТ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА «ЕКО- МАЛТ».....	47
3.1. Організація та методика аудиту виробничих витрат підприємства «ЕКО-МАЛТ».....	47
3.2. Аналіз динаміки та структури витрат виробничого підприємства «ЕКО-МАЛТ».....	54
3.3 Напрямки оптимізації собівартості продукції і підвищення ефективності виробництва.....	57
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ.....	71

ВСТУП

Актуальність дослідження. Витрати виробництва є однією з найважливіших економічних категорій, які впливають на фінансовий результат діяльності підприємства. Від того, наскільки ефективно здійснюється облік, аудит та економічний аналіз прямих витрат виробництва, залежить конкурентоспроможність підприємства, його прибутковість та фінансова стійкість. Облік прямих витрат виробництва - це процес фіксації та відстеження витрат, пов'язаних конкретно з виробництвом товарів чи послуг. Прямі витрати включають у себе такі складові, як сировина, праця, витрати на виробництво та інші прямі витрати, які можна однозначно призначити конкретному виробничому процесу.

Облік прямих витрат виробництва є основою для формування собівартості продукції, яка є одним з основних показників фінансової звітності. Правильний облік прямих витрат виробництва дозволяє забезпечити достовірне та своєчасне відображення їх у бухгалтерському обліку та звітності, що є необхідним для прийняття ефективних управлінських рішень. Аудит прямих витрат виробництва є важливим інструментом контролю за їх формуванням та використанням. Аудит дозволяє виявити невідповідності в обліку прямих витрат виробництва, а також визначити резерви їх зниження.

Об'єктом дослідження виступає приватне підприємство «ЕКО-МАЛТ».

Предметом дослідження є це теоретичні та організаційні засади обліку, аналізу та аудиту прямих витрат виробництва.

Мета дослідження теми «Облік, аудит та економічний аналіз прямих витрат виробництва» полягає в тому, щоб: розглянути теоретичні аспекти обліку, аудиту та аналізу витрат виробництва; дослідити організаційно-методичні особливості обліку витрат виробництва.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- дати теоретичне обґрунтування сутності прямих витрат виробництва;

- розглянути класифікацію прямих витрат виробництва;
- розглянути методи обліку прямих витрат виробництва;
- вивчити аудит прямих витрат виробництва;
- провести економічний аналіз прямих витрат виробництва.

Методи дослідження: аналіз та синтез (використовуються для вивчення сутності прямих витрат, їх класифікації, методів обліку, аудиту та аналізу), індукція та дедукція (застосовуються для узагальнення та конкретизації інформації про прямі витрати, формулювання висновків та рекомендацій), системний підхід (використовується для дослідження прямих витрат у системі виробництва, обліку, аудиту та аналізу); метод бухгалтерського обліку (використовується для вивчення методів обліку прямих витрат, їх документального оформлення, узагальнення та відображення в бухгалтерській звітності), методи економічного аналізу (використовуються для вивчення динаміки та структури прямих витрат, їх впливу на собівартість продукції, рентабельність виробництва, розробки заходів щодо оптимізації витрат).

Практичне значення одержаних результатів. Опрацьований та систематизований матеріал можна задіяти при опрацюванні даної теми, також матеріал можна використати під час підготовки та проведення практичних занять тощо.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

1.1. Економічне значення витрат виробництва та його місце у господарській діяльності підприємства

Витрати виробництва - це сукупність усіх витрат, пов'язаних з виробництвом та реалізацією продукції. Витрати виробництва - це важливий показник, який характеризує ефективність роботи підприємства. Їх аналіз дозволяє підприємству приймати обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на зниження витрат, збільшення прибутку та підвищення конкурентоспроможності.

Роль витрат виробництва у формуванні собівартості продукції та визначенні цінової політики є критичною для успішного функціонування будь-якого підприємства. Витрати виробництва включають широкий спектр компонентів, які детально аналізуються в процесі бухгалтерського обліку та фінансового управління [5, с. 84].

Варто зазначити, що «витрати виробництва включають в себе всі витрати, пов'язані з процесом виробництва товарів або послуг. Ці витрати можуть бути поділені на прямі та непрямі» (рис. 1.1.) [54]. «Прямі витрати - це ті, що безпосередньо пов'язані з конкретними виробничими операціями, такі як сировина, матеріали та праця». Непрямі витрати, з іншого боку, не можуть бути прямо пов'язані з конкретними одиницями виробництва, але все ще є необхідними для загального функціонування виробництва, наприклад, витрати на загальне управління та утримання обладнання [21, с. 112].

У формуванні собівартості продукції важливе значення має правильна класифікація витрат. Правильна класифікація витрат дозволяє точно розподілити їх на різні види та включити у собівартість лише ті, які є необхідними для виробництва. Такий підхід забезпечує точність обліку та уникнення переплати.

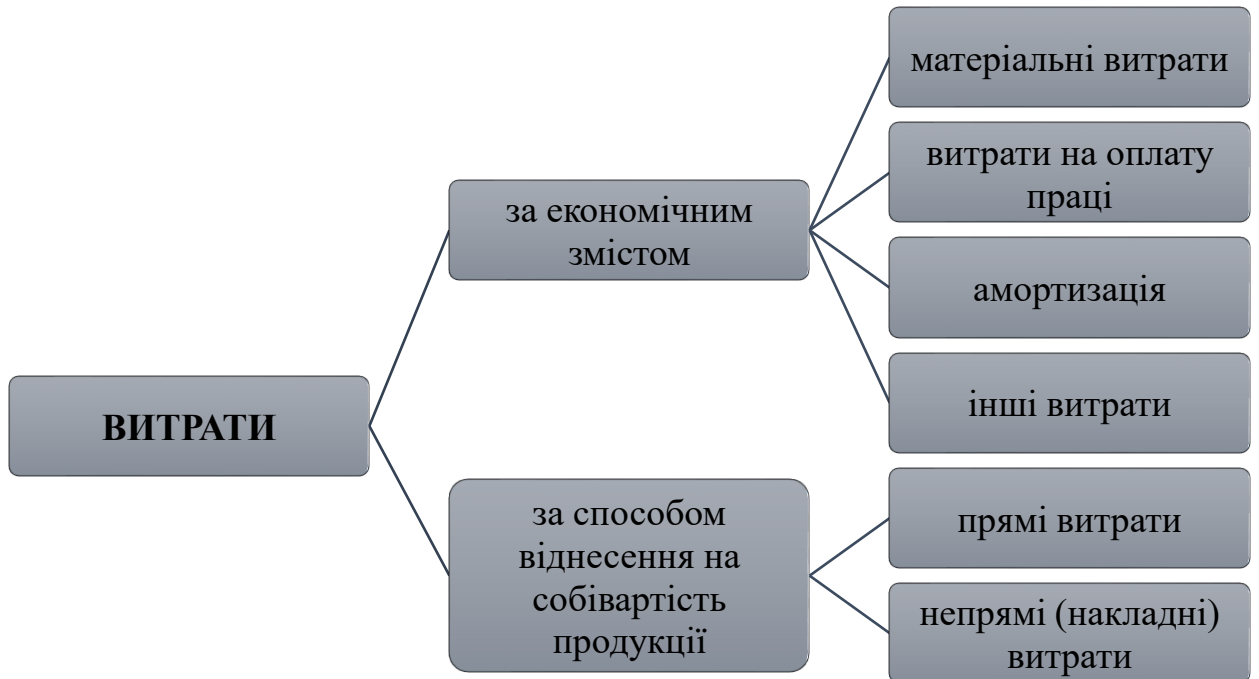

Рис. 1.1. Категорії витрат [54].

Значення витрат виробництва також виявляється у визначенні цінової політики підприємства. Правильне визначення собівартості продукції дозволяє підприємству встановити конкурентоспроможні ціни на свою продукцію. Це особливо важливо в умовах ринкової конкуренції та змінних витрат [50, с. 224]. У цілому, розуміння ролі витрат виробництва є ключовим для ефективного управління фінансами підприємства та досягнення його стратегічних цілей. Ретельний аналіз витрат дозволяє оптимізувати виробничі процеси та максимізувати прибуток підприємства.

Отже, витрати виробництва відіграють важливу роль у формуванні собівартості продукції та визначенні цінової політики підприємства. Їх правильне управління та аналіз є ключовими для успішного функціонування та розвитку підприємства на ринку [14, с. 9].

Вплив виробничих витрат на прибутковість та конкурентоспроможність підприємства є однією з ключових складових його успішної діяльності. Виробничі витрати охоплюють широкий спектр витрат,

пов'язаних з виробництвом товарів або послуг, і їх ефективне управління визначає ефективність виробничого процесу та загальну конкурентоспроможність підприємства.

Економічне значення витрат виробництва (Рис. 1.2.) полягає в наступному:

1) Визначають мінімальну ціну продукції: підприємство не може продавати продукцію за ціною, нижчою за собівартість, інакше воно буде зазнавати збитків.

2) Впливають на прибуток: чим менші витрати, тим більший прибуток може отримати підприємство.

3) Є основою для прийняття управлінських рішень: керівництво підприємства може використовувати інформацію про витрати для прийняття рішень про те, які продукти виробляти, в яких обсягах, які технології використовувати тощо.

4) Допомагають оцінити ефективність господарської діяльності: аналіз витрат дозволяє підприємству визначити, наскільки воно ефективно використовує ресурси [9, с. 153].

Варто зазначити, виробничі витрати мають прямий вплив на собівартість продукції. Високі виробничі витрати призводять до збільшення собівартості продукції, що може негативно вплинути на прибутковість підприємства. Управління виробничими витратами полягає у пошуку способів їх оптимізації та зниження без втрати якості продукції.

Крім того, виробничі витрати визначають ефективність виробничого процесу. Інвестиції у виробничі потужності, технології та обладнання можуть забезпечити підприємству конкурентну перевагу [38, с. 75]. Застосування сучасних технологій та методів виробництва дозволяє знизити витрати на одиницю продукції і підвищити її якість, що сприяє підвищенню прибутковості.

Рис. 1.2. Економічне значення витрат виробництва [54].

Доцільно зазначити, що виробничі витрати впливають на встановлення цінової політики підприємства. Висока собівартість може обмежувати можливість підприємства конкурувати на ринку за ціною. Оптимізація виробничих витрат дозволяє знизити собівартість і, отже, встановити більш конкурентоспроможні ціни на продукцію. Значення виробничих витрат для прибутковості підприємства підтверджується важливістю їх аналізу та контролю. Ретельний облік та аналіз виробничих витрат дозволяють ідентифікувати можливості для їх оптимізації та підвищення ефективності виробничого процесу [10, с. 92].

У цілому, виробничі витрати мають вирішальне значення для прибутковості та конкурентоспроможності підприємства. Їх ефективне управління та оптимізація є важливими завданнями для керівництва підприємства. Інвестування в сучасні технології та постійне вдосконалення виробничих процесів можуть сприяти підвищенню прибутковості та конкурентоспроможності підприємства на ринку [15, с. 21].

Витрати виробництва є ключовим елементом у плануванні та контролі за фінансовою діяльністю підприємства. Їх значення полягає в тому, що вони визначають собівартість продукції, впливають на прибутковість підприємства і є важливим фактором у визначенні цінової політики. Витрати виробництва відображаються у собівартості продукції, яка в свою чергу є важливим показником для планування фінансової діяльності підприємства. Планування витрат виробництва дозволяє підприємству розрахувати потрібні фінансові ресурси для здійснення виробничої діяльності, а також визначити мінімальні цінові показники для виходу на ринок.

Крім того, контроль за витратами виробництва є необхідним елементом у фінансовому управлінні. Постійний моніторинг витрат дозволяє вчасно виявляти відхилення від планованих показників та вживати заходи для їх коригування. Ефективний контроль за витратами сприяє зниженню ризиків фінансових втрат та підвищенню прибутковості підприємства.

Важливою функцією витрат виробництва є їх вплив на формування цінової політики. Визначення цін на продукцію повинно враховувати не тільки собівартість, але й рентабельність підприємства та конкурентну ситуацію на ринку. Оптимально підібрана цінова політика дозволяє підприємству зберегти конкурентні переваги та збільшити його обсяги продажів [34, с. 86].

Загалом, значення витрат виробництва у плануванні та контролі за фінансовою діяльністю підприємства важливе і багатогранне. Вони впливають на собівартість продукції, прибутковість та конкурентоспроможність підприємства. Ефективне управління витратами виробництва дозволяє забезпечити стабільність фінансового стану підприємства та його успішну діяльність на ринку.

1.2. Класифікація витрат виробництва відповідно до інформаційних потреб

Поняття «витрати виробництва» є ключовим у бухгалтерському обліку та управлінні підприємством. Вони охоплюють різноманітні види витрат, пов'язаних з процесом виробництва товарів або послуг, включаючи матеріальні, трудові та витрати на виробничу інфраструктуру.

Спочатку слід звернутися до бухгалтерського визначення витрат виробництва. Витрати виробництва - це «сукупність витрат, пов'язаних з виробничим процесом, які споживаються під час виготовлення продукції або надання послуги» [52]. Вони включають витрати на сировину, матеріали, оплату праці виробничих робітників, амортизацію обладнання та витрати на утримання виробничої бази.

Серед основних складових витрат виробництва слід виділити матеріальні витрати. Це витрати на закупівлю сировини, матеріалів та комплектуючих, необхідних для виробництва продукції. Вони мають прямий вплив на якість та кількість виробленої продукції [17, с. 155].

Крім того, значну частину витрат виробництва становлять трудові витрати. Це оплата праці працівників, зайнятих у виробничому процесі. Вони охоплюють зарплату виробничих робітників, їх соціальні виплати та інші додаткові витрати, пов'язані з персоналом. Також до витрат виробництва належать витрати на утримання та експлуатацію виробничої інфраструктури. Це включає амортизацію обладнання та будівель, витрати на електроенергію, водопостачання, опалення та інші комунальні послуги, необхідні для забезпечення виробничого процесу [27, с. 82].

Важливо враховувати, що витрати виробництва можуть бути як прямими, так і непрямими. Прямі витрати прямо пов'язані з конкретним виробництвом певної одиниці продукції, тоді як непрямі витрати не можуть бути безпосередньо призначені для конкретного виробничого завдання, але вони загалом сприяють виробництву. Витрати виробництва становлять суттєву частину витрат підприємства та мають вирішальне значення для

формування собівартості продукції, визначення цінової політики та забезпечення конкурентоспроможності на ринку. Ефективне управління цими витратами дозволяє підприємствам забезпечувати стабільну прибутковість та успішно конкурувати в умовах сучасного бізнес-середовища.

Існує багато способів класифікації витрат виробництва, але з точки зору інформаційних потреб (Рис. 1.3.), найважливішими є наступні:

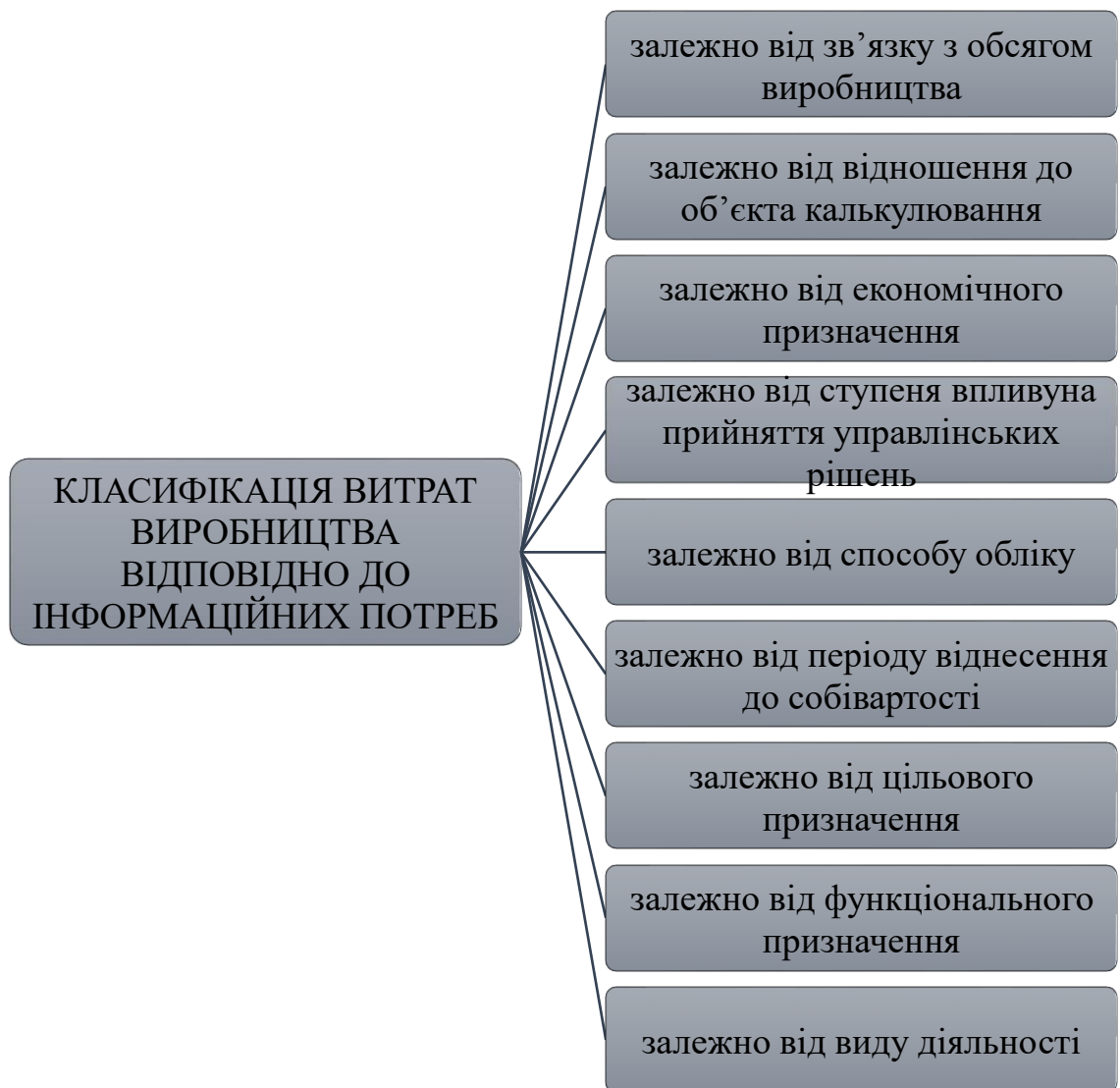

Рис. 1.3. Класифікація витрат виробництва відповідно до інформаційних потреб[52].

«Залежно від зв'язку з обсягом виробництва змінюються пропорційно до обсягу виробництва; прямі витрати можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного продукту, послуги або центру відповідальності» [52].

Непрямі витрати не можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного продукту, послуги або центру відповідальності. Їх потрібно розподілити за допомогою методів калькулювання. Приклади: загальновиробничі витрати, адміністративні витрати [39, с. 69].

Основні складові витрат виробництва є ключовими елементами, які визначають собівартість продукції та ефективність виробничого процесу підприємства. Розглянемо основні компоненти цих витрат та їх вплив на виробничу діяльність.

Першою складовою є матеріальні витрати. Це включає витрати на закупівлю сировини, матеріалів та комплектуючих, які необхідні для виробництва продукції. Важливо правильно вибрати постачальників матеріалів та контролювати їх якість, оскільки це впливає на якість та вартість кінцевого продукту [18, с. 57].

Другою важливою складовою є трудові витрати. Це оплата праці працівників, які зайняті у виробничому процесі. Велике значення має раціональне розподілення робочого часу та оптимізація процесів праці для зниження витрат і підвищення ефективності виробництва.

Третьою важливою складовою витрат є витрати на амортизацію виробничого обладнання та будівель. Це включає витрати на знос та старіння обладнання, яке використовується у виробничому процесі. Ефективне управління амортизацією дозволяє підтримувати високу продуктивність обладнання та забезпечувати стабільність виробничого процесу.

Крім того, до основних складових витрат виробництва можна віднести витрати на енергопостачання, водопостачання, опалення та інші комунальні послуги, які необхідні для забезпечення нормального функціонування виробничої інфраструктури. Раціональне використання енергоресурсів та енергоефективність виробничого процесу є важливими аспектами управління цими витратами. Основні складові витрат виробництва є ключовими елементами у формуванні собівартості продукції та визначенні конкурентоспроможності підприємства на ринку. Ефективне управління

цими витратами дозволяє забезпечувати стабільність виробничого процесу, знижувати собівартість продукції та підвищувати його якість, що сприяє успішному функціонуванню підприємства.

Класифікація витрат виробництва за функціональним призначенням є важливою складовою управління виробничими процесами на підприємстві. Ця класифікація дозволяє систематизувати витрати залежно від їхньої функціональної ролі та визначити їх вплив на виробничий процес та собівартість продукції. Розглянемо основні категорії витрат виробництва за функціональним призначенням [22, с. 45]. Першою категорією є сировинні витрати. Це витрати, пов'язані з закупівлею та обробкою сировини, яка є основою для виробництва продукції. Сировинні витрати можуть включати в себе витрати на закупівлю сировини, її транспортування, зберігання та обробку [32, с. 145].

Другою важливою категорією є трудові витрати. Це витрати, пов'язані з оплатою праці працівників, які беруть участь у виробничому процесі. Трудові витрати включають в себе зарплату працівників, відрахування на соціальні заходи, а також витрати на навчання та підвищення кваліфікації персоналу.

Третьою категорією є витрати на утримання виробничих приміщень та обладнання. Це включає витрати на оплату комунальних послуг, ремонт та технічне обслуговування обладнання, амортизацію виробничих приміщень та обладнання. Крім того, до категорій витрат виробництва за функціональним призначенням можна віднести витрати на виробничу допоміжну продукцію, витрати на організацію та управління виробничим процесом, а також витрати на реалізацію та збут готової продукції [49, с. 176].

Класифікація витрат виробництва за функціональним призначенням допомагає зрозуміти структуру витрат на виробництво та ефективно управляти ними. Рациональне розподілення ресурсів та оптимізація витрат виробництва дозволяють знижувати собівартість продукції та підвищувати конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Класифікація витрат виробництва за об'єктом є одним з ключових аспектів управління виробничими ресурсами на підприємстві. Ця класифікація дозволяє групувати витрати в залежності від об'єкту, на який вони спрямовані, що допомагає керівництву виробничого підрозділу краще розуміти і контролювати витрати.

Перша категорія витрат за об'єктом - це прямі матеріальні витрати. «Це витрати, які безпосередньо пов'язані з виробництвом конкретної одиниці продукції, сюди входять матеріали, що використовуються в процесі виробництва, наприклад, сировина, компоненти, напівфабрикати» [38, с. 203].

Друга категорія - це непрямі матеріальні витрати. Вони пов'язані з виробництвом, але не можуть бути прямо віднесені до конкретної одиниці продукції. Це можуть бути матеріали для технічного обслуговування обладнання, змазки, споживний інвентар тощо.

Третя категорія - це прямі трудові витрати. Це витрати, пов'язані з працею, яка безпосередньо виконується у виробництві продукції. Сюди включаються зарплата працівників, які безпосередньо беруть участь у виробничому процесі, а також відрахування на соціальні заходи, що пов'язані з цією працею.

Четверта категорія - це непрямі трудові витрати. Вони пов'язані з виробництвом, але не можуть бути прямо віднесені до конкретної одиниці продукції. Це можуть бути заробітна плата адміністративного персоналу, а також відрахування на соціальні заходи, що пов'язані з ними [53, с. 87].

П'ята категорія - це витрати на амортизацію. Це витрати, пов'язані зі зносом основних фондів, таких як будівлі, обладнання, транспортні засоби. Амортизація враховується для визначення собівартості продукції і відображає витрати на знос основних засобів, які використовуються в процесі виробництва. Усі ці категорії витрат виробництва за об'єктом важливі для ефективного управління виробничими ресурсами. Раціональне розподілення витрат та їхнє контроль дозволяють підприємству ефективно виробляти продукцію та підтримувати конкурентоспроможність на ринку.

«Класифікація витрат виробництва за ступенем впливу на об'єкт виробництва є важливим інструментом для аналізу та управління витратами на підприємстві» [51]. Ця класифікація дозволяє розподілити витрати залежно від ступеня їхнього впливу на виробничий процес та результати його функціонування.

Перша категорія витрат за цією класифікацією - це прямі витрати на виробництво. Ці витрати мають найбільший ступінь впливу на об'єкт виробництва, оскільки вони пов'язані безпосередньо з виготовленням конкретного виду продукції. Сюди включаються матеріали, праця та витрати на утримання обладнання, необхідного для виробництва [15, с. 48].

Друга категорія - це непрямі витрати на виробництво. Ці витрати також мають значний вплив на об'єкт виробництва, але вони не можуть бути безпосередньо віднесені до конкретної одиниці продукції. Сюди включаються витрати на управління виробництвом, адміністративні витрати та інші витрати, які спільно використовуються для виробництва різних видів продукції.

Третя категорія - це фіксовані витрати на виробництво. Ці витрати мають менший ступінь впливу на об'єкт виробництва порівняно з прямими і непрямими витратами, оскільки вони залишаються постійними незалежно від обсягу виробництва. Сюди включаються витрати на амортизацію основних засобів, витрати на оренду приміщень та інші фіксовані витрати, які не змінюються пропорційно зміні обсягу виробництва.

Четверта категорія - це змінні витрати на виробництво. Ці витрати змінюються в залежності від обсягу виробництва і мають найменший ступінь впливу на об'єкт виробництва порівняно з іншими видами витрат. Сюди включаються витрати на електроенергію, сировину та інші ресурси, які споживаються пропорційно обсягу виробництва [16, с. 35]. Управління цими різними категоріями витрат дозволяє підприємствам оптимізувати витрати та підтримувати ефективність виробництва. Раціональне розподілення ресурсів

забезпечує підприємству конкурентні переваги на ринку та збільшує його прибутковість.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку, аудиту та аналізу витрат виробництва

Законодавчі акти, що регулюють облік витрат виробництва, відіграють ключову роль у створенні правової бази для ефективного функціонування підприємств. Ці акти встановлюють норми та принципи обліку витрат, які дозволяють підприємствам коректно відображати їхню фінансову діяльність та управляти витратами виробництва.

Нормативно-правова база обліку, аудиту та аналізу витрат виробництва в Україні ґрунтується на п'яти рівнях (Табл. 1.1.):

1. Закони України:

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» - визначає основні засади ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, в тому числі й щодо витрат виробництва [46].

- Податковий кодекс України - встановлює правила оподаткування, що впливають на облік та калькулювання витрат [47].

- Інші закони, що стосуються обліку, аудиту, оподаткування, господарської діяльності тощо.

2. Постанови Кабінету Міністрів України:

- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку ведення бухгалтерського обліку витрат виробництва» - деталізує правила обліку витрат виробництва [48].

- Інші постанови КМУ, що стосуються обліку, аудиту, оподаткування, господарської діяльності тощо.

3. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО):

- П(С)БО 16 «Витрати» - визначає склад, класифікацію та методи обліку витрат виробництва [43].

- П(С)БО 9 «Запаси» - встановлює правила обліку запасів, що використовуються у виробництві [45].

- Інші П(С)БО, що стосуються обліку активів, зобов'язань, доходів, витрат, фінансової звітності тощо.

4. Методичні рекомендації, інструкції, вказівки:

- «Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку витрат виробництва - надають методичні роз'яснення щодо обліку витрат виробництва» [30, 31].

- Інші методичні рекомендації, інструкції, вказівки, що стосуються обліку, аудиту, оподаткування, господарської діяльності тощо.

5. Внутрішні документи підприємства:

- Наказ про облікову політику підприємства - закріплює правила обліку, що використовуються на підприємстві, в тому числі й щодо витрат виробництва.

- Інші внутрішні документи підприємства, що стосуються обліку, аудиту, аналізу витрат виробництва.

Таблиця 1.1.

Нормативно-правове регулювання обліку, аудиту та аналізу витрат виробництва

Рівень	Нормативно-правовий акт	Зміст
1. Закони України	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»	Визначає основні засади ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, в тому числі й щодо витрат виробництва.
	Податковий кодекс України	Встановлює правила оподаткування, що впливають на облік та калькулювання витрат.
	Інші закони, що стосуються обліку, аудиту, оподаткування, господарської діяльності тощо	

2. Постанови Кабінету Міністрів України	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку ведення бухгалтерського обліку витрат виробництва»	Деталізує правила обліку витрат виробництва.
	Інші постанови КМУ, що стосуються обліку, аудиту, оподаткування, господарської діяльності тощо	
3. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО)	П(С)БО 16 «Витрати»	Визначає склад, класифікацію та методи обліку витрат виробництва.
	П(С)БО 9 «Запаси»	Встановлює правила обліку запасів, що використовуються у виробництві.
	Інші П(С)БО, що стосуються обліку активів, зобов'язань, доходів, витрат, фінансової звітності тощо	
4. Методичні рекомендації, інструкції, вказівки	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку витрат виробництва	Надають методичні роз'яснення щодо обліку витрат виробництва.
	Інші методичні рекомендації, інструкції, вказівки, що стосуються обліку, аудиту, оподаткування, господарської діяльності тощо	
5. Внутрішні документи підприємства	Наказ про облікову політику підприємства	Закріплює правила обліку, що використовуються на підприємстві, в тому числі й щодо витрат виробництва.

	Інші внутрішні документи підприємства, що стосуються обліку, аудиту, аналізу витрат виробництва	
--	---	--

Аудит витрат виробництва проводиться згідно з Міжнародними стандартами аудиту (МСА), а також Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [19]. Аналіз витрат виробництва ґрунтується на методах економічного аналізу, таких як факторний аналіз, порівняльний аналіз, трендовий аналіз, аналіз динаміки та структури витрат тощо. Один із основних законодавчих актів, що регулює облік витрат виробництва, це «Закон про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Цей закон визначає загальні принципи бухгалтерського обліку, зокрема, облік витрат виробництва. Він встановлює вимоги до складання фінансової звітності та забезпечує її стандартизацію [46].

Крім того, існують спеціальні положення та стандарти, які регулюють облік витрат виробництва. Наприклад, «Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»» визначає порядок обліку витрат, які включаються до собівартості продукції [43]. Також важливим є «Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»», яке регламентує облік витрат на сировину та матеріали, які використовуються у виробництві [45].

Законодавчі акти також встановлюють вимоги до документування витрат виробництва. Наприклад, «Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку» визначає порядок ведення обліку та зберігання документів, які підтверджують витрати виробництва [35]. Крім того, законодавство також враховує міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, зокрема, МСФЗ, які містять вимоги до обліку витрат виробництва. Це дозволяє забезпечити відповідність бухгалтерського обліку національним та міжнародним стандартам.

«Законодавчі акти, що регулюють облік витрат виробництва, мають велике значення для підприємств, оскільки вони створюють правову базу для правильного ведення обліку витрат, що, в свою чергу, сприяє ефективному управлінню фінансами підприємства та підвищенню його конкурентоспроможності» [33]. Нормативи бухгалтерського обліку витрат виробництва є важливим елементом фінансової системи будь-якого підприємства. Вони визначають правила та процедури обліку різних видів витрат, які включаються у собівартість продукції та впливають на фінансові показники діяльності підприємства. Нормативи бухгалтерського обліку витрат виробництва деталізуються в різних документах, таких як закони, положення, стандарти та інструкції.

Один із ключових документів, який встановлює нормативи бухгалтерського обліку витрат виробництва, це «Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [43]. Цей документ визначає порядок обліку різних видів витрат, які пов'язані з виробництвом продукції або наданням послуг. Він встановлює правила класифікації витрат, у тому числі витрат на сировину, матеріали, оплату праці, амортизацію обладнання та інші.

Крім того, існують інші нормативні документи, які регулюють бухгалтерський облік витрат виробництва. Наприклад, «Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [45] встановлює вимоги до обліку витрат на сировину та матеріали, які зберігаються на складах підприємства. Також важливим є «Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [44], яке регулює облік витрат, пов'язаних з виробництвом продукції та отриманням доходу від її реалізації.

Поміж інших документів, які мають велике значення для бухгалтерського обліку витрат виробництва, можна виділити «Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку». Цей документ встановлює правила документування витрат, що забезпечують достовірність та об'єктивність обліку. Нормативи бухгалтерського обліку витрат виробництва допомагають підприємствам забезпечити точність та

об'єктивність обліку витрат, що є важливим фактором для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Вони також допомагають унормувати процес обліку витрат та сприяють підвищенню довіри стейкхолдерів до фінансової звітності підприємства.

Положення про аудиторську діяльність є важливим документом, який встановлює стандарти та процедури для проведення аудиторських перевірок фінансової звітності підприємств. Витрати виробництва, у свою чергу, становлять значну частину витрат підприємства і впливають на його фінансовий стан та результативність діяльності. Для забезпечення точності та достовірності фінансової звітності, аудитори повинні ретельно оцінювати облік витрат виробництва.

Положення про аудиторську діяльність встановлює стандарти, які аудитори повинні дотримуватися під час перевірки фінансової звітності підприємства. Вони включають в себе вимоги до оцінки правильності обліку витрат виробництва, визначення їхньої сутності та впливу на фінансові результати. Аудиторам необхідно перевірити, чи відображені всі витрати виробництва відповідно до встановлених правил та чи відображено їхній вплив на фінансові показники у фінансовій звітності підприємства.

Однією з основних задач аудитора є перевірка правильності класифікації та розподілу витрат виробництва. Вони повинні переконатися, що всі витрати виробництва відображені відповідно до встановлених стандартів та відповідають їхньому функціональному призначенню. Крім того, аудитори аналізують витрати виробництва з точки зору їхнього впливу на прибутковість та конкурентоспроможність підприємства [39, с. 95].

У своїй роботі аудитори використовують різноманітні методи та підходи для оцінки обліку витрат виробництва. Вони можуть проводити аналіз витрат за певними категоріями або порівнювати їх з аналогічними показниками минулих періодів. Також важливою частиною аудиторської перевірки є оцінка ефективності системи управління витратами та виявлення можливих шляхів їхньої оптимізації.

Отже, положення про аудиторську діяльність та витрати виробництва є важливими аспектами фінансового управління підприємством. Аудитори грають ключову роль у забезпеченні точності та достовірності обліку витрат виробництва, що є важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та забезпечення фінансової стабільності підприємства.

Аналітичні звіти та внутрішній контроль витрат виробництва є ключовими інструментами управління витратами на підприємстві. Вони спрямовані на забезпечення ефективного контролю за витратами, а також на аналіз та оптимізацію виробничих процесів. Аналітичні звіти є засобом систематичного аналізу витрат виробництва на підприємстві. Вони містять інформацію про різні аспекти витрат, такі як обсяги витрат за період, структура витрат за видами, динаміка змін витрат тощо. Ці звіти допомагають керівництву підприємства отримати об'єктивну картину фінансового стану щодо витрат на виробництво і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Наприклад, аналіз структури витрат виробництва може допомогти ідентифікувати найбільш витратні елементи та знайти шляхи зменшення їхнього впливу на загальні витрати. Аналітичні звіти також дозволяють виявити аномалії та неефективності в виробничих процесах, що дозволяє вчасно коригувати стратегію управління витратами.

Однак важливо не лише аналізувати витрати, а й забезпечити їх контроль. Внутрішній контроль витрат виробництва передбачає встановлення системи процедур та правил, спрямованих на запобігання помилкам та шахрайству, а також на забезпечення точності та достовірності обліку витрат. Це може включати в себе проведення регулярних перевірок документації, внутрішніх аудитів, впровадження різних систем автоматизації обліку витрат. Такий контроль дозволяє вчасно виявляти та усувати помилки, запобігати втратам та зловживанням, а також забезпечує відповідність процедур обліку витрат встановленим нормам та стандартам [54, с. 109].

Отже, аналітичні звіти та внутрішній контроль витрат виробництва є важливими складовими системи управління витратами на підприємстві. Вони допомагають не лише отримати об'єктивну інформацію про фінансовий стан підприємства, а й забезпечують ефективний контроль за витратами та раціональне використання ресурсів.

Штрафні санкції та відповідальність за порушення нормативно-правового регулювання в сфері витрат виробництва мають важливе значення для забезпечення дисципліни та правомірності в господарській діяльності. Законодавство передбачає ряд санкційних заходів, спрямованих на покарання за порушення встановлених норм та правил. Один із способів забезпечення дотримання вимог є накладення штрафних санкцій на підприємства, які не виконують встановлені вимоги щодо витрат виробництва. Штрафи можуть бути накладені у разі неправомірних дій, таких як несвоєчасна подача звітності, неправильне обліку витрат, порушення вимог щодо оподаткування витрат та інші.

Наприклад, за невиконання вимог щодо обліку витрат виробництва та надання недостовірної звітності підприємство може бути позбавлене права на податкові пільги або отримання фінансової підтримки від держави. Також може бути застосоване штрафне покарання у вигляді сплати грошової суми, розмір якої визначається відповідно до законодавства [33, с. 125]. Крім того, за порушення вимог щодо витрат виробництва можуть передбачатися адміністративні штрафи для посадових осіб підприємства, які приймають рішення про несвоєчасне подання звітності або неправильний облік витрат. Такі штрафи можуть бути нараховані як індивідуально, так і колективно, залежно від важливості та масштабів порушення.

До інших можливих заходів відповідальності можна віднести призупинення чи анулювання ліцензій, якщо підприємство діє у сфері, що підлягає ліцензуванню. Такі заходи можуть бути застосовані у випадках систематичних порушень вимог законодавства та недотримання нормативів у сфері витрат виробництва. Отже, штрафні санкції та відповідальність за

порушення нормативно-правового регулювання у сфері витрат виробництва є ефективними інструментами для забезпечення виконання вимог законодавства та забезпечення економічної дисципліни на підприємствах. Їх застосування сприяє створенню умов для стабільної та раціональної господарської діяльності, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності та стійкості економіки в цілому.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ПРИКЛАДІ «ЕКО-МАЛТ»

2.1. Організація обліку виробничих витрат промислового підприємства

Система обліку виробничих витрат на підприємстві "ЕКО-МАЛТ" враховує специфіку виробництва пива та має на меті ефективне ведення обліку для забезпечення оптимального використання ресурсів, контролю витрат і формування цінової політики.

Перш за все, важливо зазначити, що виробництво пива є складним технологічним процесом, що передбачає багато етапів та використання різноманітних ресурсів. Серед основних складових витрат можна виділити витрати на сировину (ячмінь, хміль, вода), енергію (електроенергію, тепло), оплату праці, а також витрати на утримання обладнання та технічне обслуговування. Одним з перших кроків у встановленні системи обліку виробничих витрат є аналіз технологічного процесу виробництва пива на підприємстві. Цей аналіз дозволяє ідентифікувати основні етапи виробництва та визначити потреби в ресурсах на кожному етапі. Наприклад, для виробництва пива на підприємстві "ЕКО-МАЛТ" можуть бути важливими такі етапи, як приготування солоду, варіння сусла, бродіння тощо.

Після цього встановлюється система обліку, яка зазвичай складається з синтетичного і аналітичного обліку. Синтетичний облік забезпечує загальний контроль за витратами на основні статті, такі як сировина, енергія, оплата праці тощо. Аналітичний облік, у свою чергу, деталізує витрати на більш дрібні складові, що дозволяє здійснювати більш детальний аналіз та управління витратами. На підприємстві "ЕКО-МАЛТ" встановлені внутрішні структурні підрозділи для збору, обліку та аналізу виробничих витрат. Крім того, важливим аспектом в системі обліку виробничих витрат є впровадження сучасних програмних засобів для автоматизації процесу обліку. Це дозволяє не лише зберігати інформацію про витрати у зручному

електронному вигляді, а й отримувати швидкий доступ до неї для аналізу та прийняття управлінських рішень. У кінцевому підсумку, система обліку виробничих витрат на підприємстві "ЕКО-МАЛТ" повинна бути побудована таким чином, щоб забезпечити точний, оперативний та ефективний контроль за витратами на кожному етапі виробництва пива. Це в свою чергу допоможе підприємству зберегти конкурентні переваги на ринку та досягти успіху у своїй діяльності.

Підприємство "ЕКО-МАЛТ" здійснює виробництво солоду, що передбачає значний розподіл витрат за різними функціональними областями. Нижче наведена таблиця 2.1., що відображає цей розподіл.

Таблиця 2.1.

Розподіл витрат за функціональними областями виробництва на прикладі підприємства "ЕКО-МАЛТ"

Функціональна область	Витрати (у гривнях)
Сировина	250,000
Енергія	180,000
Оплата праці	150,000
Технічне обслуговування	100,000
Амортизація	90,000
Виробничі приміщення	80,000
Транспортні витрати	70,000
Реклама та маркетинг	60,000
Управлінські витрати	50,000
Інші витрати	40,000

Складено автором на основі Додатку А.

Витрати на енергію включають в себе витрати на електроенергію для роботи обладнання, тепло для процесів варіння та бродіння, а також інші енергетичні витрати. Оплата праці включає в себе заробітну плату всього персоналу підприємства, включаючи робітників на виробництві,

адміністративний персонал та керівництво. Витрати на технічне обслуговування включають в себе витрати на ремонт та технічне обслуговування обладнання виробничих ліній. Амортизація включає в себе амортизаційні відрахування на покриття вартості основних засобів та обладнання. Витрати на виробничі приміщення включають в себе витрати на утримання та експлуатацію виробничих приміщень та будівель. Транспортні витрати включає в себе витрати на транспортування сировини та готової продукції, а також експлуатацію транспортних засобів підприємства. Витрати на рекламу та маркетинг включають в себе розходи на рекламні кампанії, проведення рекламних заходів та розвиток маркетингових стратегій. Управлінські витрати включає в себе витрати на управління підприємством, такі як витрати на бухгалтерію, юридичні послуги, адміністративні витрати тощо.

У виробничому процесі пивоваренного підприємства "ЕКО-МАЛТ" кожна з цих функціональних областей відіграє важливу роль у формуванні загальних витрат на виробництво продукції. Раціональне управління цими витратами є ключовим для забезпечення ефективності та конкурентоспроможності підприємства. Підприємство "ЕКО-МАЛТ" встановлює внутрішні структурні підрозділи з метою ефективного збору, обліку та аналізу виробничих витрат. Нижче наведено опис цих підрозділів та їх функцій.

1. Відділ закупівель та сировини

- Закупівля сировини та матеріалів для виробництва пива.
- Організація взаємодії з постачальниками.
- Контроль якості закупленої сировини.

2. Відділ енергозабезпечення

- Забезпечення енергією виробничого процесу.
- Оптимізація витрат на енергоносії.
- Проведення технічного обслуговування енергетичного обладнання.

3. Бухгалтерія виробничих витрат

- Облік виробничих витрат за різними категоріями.
- Складання фінансової звітності з виробничих витрат.
- Аналіз ефективності використання виробничих ресурсів.

4. Відділ технічного обслуговування

- Забезпечення нормальної роботи виробничого обладнання.
- Ремонт та профілактичне обслуговування технічного обладнання.
- Впровадження нових технологій та виробничих процесів.

Таблиця 2.2.

Внутрішні структурні підрозділи для збору, обліку та аналізу виробничих витрат

Підрозділ	Функції
Відділ закупівель та сировини	Закупівля сировини, взаємодія з постачальниками, контроль якості
Відділ енергозабезпечення	Забезпечення енергією виробничого процесу, оптимізація витрат
Бухгалтерія виробничих витрат	Облік витрат, складання фінансової звітності, аналіз ефективності
Відділ технічного обслуговування	Забезпечення роботи обладнання, технічне обслуговування, впровадження нових технологій

Внутрішні структурні підрозділи підприємства "ЕКО-МАЛТ" спрямовані на систематичний збір, облік та аналіз виробничих витрат, що дозволяє підтримувати ефективне виробництво пива та забезпечувати його конкурентоспроможність на ринку.

На підприємстві "ЕКО-МАЛТ" впроваджуються автоматизовані системи обліку з метою підвищення ефективності контролю за виробничими витратами. Ці системи дозволяють підприємству здійснювати швидкий збір, обробку та аналіз інформації про витрати, що в свою чергу сприяє управлінню виробничим процесом та прийняттю обґрунтованих

управлінських рішень. Нижче розглянемо основні переваги та можливості впровадження таких систем на прикладі підприємства "ЕКО-МАЛТ".

Розглянемо переваги автоматизованих систем обліку виробничих витрат:

1. Системи автоматизованого обліку дозволяють збирати великий обсяг інформації про виробничі витрати і обробляти її в реальному часі. Це дозволяє швидко реагувати на зміни в виробничому процесі та управляти витратами.

2. Завдяки автоматизованому процесу обліку, ризик помилок та неточностей значно зменшується. Це дозволяє підприємству мати точну та надійну інформацію про виробничі витрати.

3. Системи автоматизованого обліку надають можливість проводити детальний моніторинг витрат за різними категоріями, а також аналізувати ефективність використання виробничних ресурсів.

4. Автоматизовані системи обліку можуть бути інтегровані з іншими системами управління підприємством, такими як система управління виробництвом або система управління запасами, що сприяє більшій ефективності управління підприємством в цілому.

Організація обліку виробничих витрат на промисловому підприємстві "ЕКО-МАЛТ" включає комплекс заходів та методів, що забезпечують точний і своєчасний облік витрат, пов'язаних з виробничою діяльністю. Розглянемо основні аспекти цієї організації:

1. Класифікація витрат

Для ефективного обліку виробничих витрат на підприємстві "ЕКО-МАЛТ" важливо класифікувати витрати за різними ознаками:

- За економічним змістом: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші витрати.
- За місцем виникнення: витрати на основне виробництво, допоміжне виробництво, обслуговуючі виробництва і господарства.
- За способом включення у собівартість: прямі та непрямі витрати.

- За ступенем впливу на собівартість: змінні та постійні витрати.

2. Методи обліку витрат

На підприємстві можуть застосовуватися різні методи обліку витрат, серед яких:

- Нормативний метод: витрати обліковуються за встановленими нормами, а відхилення від норм аналізуються та контролюються.
- Попередільний метод: витрати обліковуються за кожним переділом (етапом) виробничого процесу.
- Позаказний метод: витрати обліковуються за окремими замовленнями.

3. Документообіг і первинні документи

Організація документообігу має важливе значення для точності обліку витрат. Первинні документи, що використовуються на підприємстві, можуть включати:

- Накладні на отримання матеріалів.
- Лімітно-забірні карти.
- Акти на виконані роботи.
- Табелі обліку робочого часу.
- Відомості нарахування заробітної плати.
- Акти на списання матеріалів.

4. Розподіл непрямих витрат

Розподіл непрямих витрат здійснюється на основі різних баз розподілу, таких як машино-години, людино-години, прямі витрати, обсяг виробництва тощо. Важливо забезпечити справедливий розподіл непрямих витрат між виробничими підрозділами та видами продукції.

5. Контроль і аналіз витрат

- Контроль витрат включає:
- Відстеження фактичних витрат у порівнянні з плановими.
- Аналіз відхилень та причин їх виникнення.
- Прийняття управлінських рішень щодо оптимізації витрат.

6. Звітність і облік собівартості

- На основі даних обліку витрат складаються різні види звітності:
- Звіт про виробничі витрати.
- Звіт про собівартість продукції.
- Фінансова звітність: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів.

7. Використання сучасних інформаційних систем

- Для підвищення ефективності обліку витрат на підприємстві "ЕКО-МАЛТ" може використовуватися автоматизована система управління обліком, що дозволяє:

- Автоматизувати введення і обробку первинних документів.
- Вести облік в режимі реального часу.

Формувати звіти за допомогою програмних засобів (наприклад SAP, Oracle).

Таким чином, організація обліку виробничих витрат на підприємстві "ЕКО-МАЛТ" включає в себе класифікацію витрат, вибір методів обліку, організацію документообігу, розподіл непрямих витрат, контроль та аналіз витрат, формування звітності та використання сучасних інформаційних систем для автоматизації процесів.

Можливості впровадження автоматизованих систем обліку на підприємстві "ЕКО-МАЛТ" можемо виділити такі:

1. Автоматизований облік витрат сировини: Система буде вести облік витрат сировини та матеріалів, що споживаються в процесі виробництва пива.

2. Контроль енергоспоживання: Автоматизована система дозволить контролювати витрати енергії на виробництво пива та забезпечувати їх оптимізацію.

3. Облік оплати праці: Система буде вести облік оплати праці працівників, залежно від їх участі у виробничому процесі.

4. Аналіз ефективності виробництва: Шляхом аналізу даних системи буде можливо виявляти та усувати ефективність виробничого процесу.

Впровадження автоматизованих систем обліку на підприємстві "ЕКО-МАЛТ" сприятиме підвищенню ефективності контролю за виробничими витратами та оптимізації виробничих процесів. Це дозволить підприємству бути більш конкурентоспроможним на ринку та досягати більшої прибутковості.

2.2. Особливості синтетичного та аналітичного обліку виробничих витрат підприємства «ЕКО-МАЛТ»

Використання синтетичного обліку для загального контролю за витратами на основні статті витрат є важливим елементом управління виробничим процесом на підприємстві "ЕКО-МАЛТ". Цей підхід дозволяє компанії систематизувати і узагальнити інформацію про витрати, спрощує процес контролю та аналізу витрат і сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Давайте розглянемо, як саме використання синтетичного обліку може бути реалізоване на прикладі підприємства "ЕКО-МАЛТ".

Основні статті витрат на виробництво солоду:

1. Сировина та матеріали: Ця стаття включає витрати на закупівлю сировини для виробництва пива, такої як солод, хміль, дріжджі, вода та інші інгредієнти. Контроль за витратами на сировину є ключовим для забезпечення якості та стабільності продукції.

2. Енергія: Витрати на енергію, які включають в себе споживану електроенергію, тепло та інші види енергії, є необхідною складовою виробничого процесу на підприємстві "ЕКО-МАЛТ". Контроль за цими витратами допомагає оптимізувати енергоефективність виробництва.

3. Оплата праці: Ця стаття включає витрати на зарплату працівників, які беруть участь у виробничому процесі. Контроль за цими витратами

допомагає оптимізувати робочі процеси та забезпечити високу продуктивність працівників.

4. Амортизація: Витрати на амортизацію включають в себе вартість зношування обладнання та машин, які використовуються у виробничому процесі. Контроль за цими витратами дозволяє планувати ремонти та заміни обладнання з урахуванням їх життєвого циклу.

Підприємство "ЕКО-МАЛТ" використовує синтетичний облік для систематизації та узагальнення інформації про витрати на основні статті. Для цього створюються окремі облікові рахунки для кожної з вищезазначених статей витрат. Для узагальнення інформації про наявність і рух запасів сировини, матеріалів, комплектуючих виробів та інших запасів Планом рахунків передбачено рахунок 20 "Виробничі запаси". Цей рахунок поділяється на кілька субрахунків:

201 "Сировина і матеріали": «призначений для відображення наявності та руху сировини й основних матеріалів, які входять до складу продукції або є необхідними компонентами при її виготовленні, тут також обліковуються основні матеріали, що використовуються підрядними будівельними організаціями при здійсненні ремонтних робіт (субрахунок 205), допоміжні матеріали, які застосовуються у виробництві або для господарських потреб» [33].

202 "Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби": «облік і рух купованих напівфабрикатів і комплектуючих виробів, придбаних підприємствами для виробництва продукції, сюди також входять конструкції і деталі, що використовуються підрядними будівельними організаціями під час будівельно-монтажних та ремонтних робіт; спеціальне обладнання, інструменти, пристрої, які застосовуються науково-дослідними та конструкторськими організаціями» [28].

203 "Паливо": «облік наявності та руху палива, що купується чи заготовлюється для технологічних потреб виробництва, експлуатації транспортних засобів, а також для вироблення енергії та опалення будівель,

сюди також входять оплачені талони на бензин, дизельне паливо, газ і мастильні матеріали» [28].

204 "Тара й тарні матеріали": «облік всіх видів тари, крім тієї, яка використовується як господарський інвентар, сюди також входять матеріали й деталі, що використовуються для виготовлення тари та її ремонту, матеріали, що використовуються для додаткового обладнання вагонів, барж, суден для забезпечення збереження відвантаженої продукції, обліковуються на субрахунку 201 "Сировина й матеріали"» [28].

206 "Матеріали, передані в переробку": «облік матеріалів, переданих у переробку стороннім підприємствам і які включаються до собівартості отриманих з них виробів. Витрати на переробку матеріалів, що оплачуються стороннім підприємствам, відображаються за дебетом рахунків, на яких ведеться облік виробів, отриманих з переробки» [28].

207 "Запасні частини": «облік придбаних чи виготовлених запасних частин, готових деталей, вузлів, які використовуються для ремонту, заміни зношених частин машин, обладнання, транспортних засобів, інструменту, а також автомобільних шин у запасі та обігу. Тут також ведеться облік обмінного фонду повно комплектних машин, устаткування, двигунів, вузлів, що створюються в ремонтних підрозділах підприємства» [28].

209 "Інші матеріали": «облік відходів виробництва (обрізків, стружки тощо), невикористаного браку, матеріальних цінностей, одержаних від ліквідації основних засобів, які не можуть бути використані як матеріали, паливо або запасні частини (металобрухт, утиль), зношені шини, бланки суворого обліку (за вартістю придбання)» [28].

Використання синтетичного обліку для загального контролю за витратами на основні статті виробництва є ефективним інструментом управління виробничим процесом на підприємстві "ЕКО-МАЛТ". Цей підхід допомагає підприємству забезпечити ефективний контроль за витратами, знизити витрати та підвищити загальну продуктивність виробництва.

Таблиця 2.3.

Розподіл витрат за функціональними областями виробництва.

Стаття витрат	Сума, грн
Сировина та матеріали	250000
Енергія	150000
Оплата праці	300000
Амортизація	100000
Всього	800000

Складено автором на основі Додатку Б.

Впровадження аналітичного обліку на підприємстві "ЕКО-МАЛТ" є ключовим етапом у забезпеченні деталізованого вивчення структури та динаміки виробничих витрат. Цей процес дозволяє компанії отримати більш деталізовану та об'єктивну інформацію про витрати, зрозуміти причини їх виникнення та вплив на фінансові результати підприємства. Давайте розглянемо основні аспекти впровадження аналітичного обліку на прикладі підприємства "ЕКО-МАЛТ".

Впровадження аналітичного обліку виробничих витрат на підприємстві "ЕКО-МАЛТ" має значний вплив на діяльність компанії. Це дозволить забезпечити більш точний та об'єктивний облік витрат, покращити контроль за ними, виявити резерви зниження витрат та підвищення ефективності виробництва. Впровадження аналітичного обліку для деталізованого вивчення структури та динаміки виробничих витрат є важливим кроком у розвитку підприємства "ЕКО-МАЛТ". Цей процес дозволить компанії отримати більш об'єктивну інформацію про витрати, виявити можливості їх оптимізації та підвищити ефективність виробництва.

Систематичний аналіз аналітичної інформації є ключовим етапом в управлінні витратами на будь-якому підприємстві, включаючи "ЕКО-МАЛТ".

Цей аналіз включає в себе збір, обробку, інтерпретацію та використання інформації щодо виробничих витрат з метою виявлення можливостей їх оптимізації та зменшення. У процесі систематичного аналізу, дані про виробничі витрати перевіряються на наявність внутрішніх і зовнішніх факторів, які можуть впливати на їх рівень та структуру. Внутрішні фактори можуть включати обсяг виробництва, ефективність використання ресурсів, технологічні процеси тощо. Зовнішні фактори можуть включати зміни в цінах на сировину, енергію або працю, конкурентну ситуацію на ринку, законодавство тощо.

Після збору і аналізу інформації, виконується її інтерпретація з метою ідентифікації областей, де можливе зменшення витрат або оптимізація процесів. Наприклад, аналіз витрат на сировину може показати, що певні матеріали використовуються менше ефективно або можуть бути замінені на більш доступні або дешевші альтернативи. Аналіз витрат на енергію може виявити області, де енергоефективність може бути покращена через впровадження нових технологій або оптимізацію існуючих процесів.

Після виявлення можливостей для оптимізації, розробляються стратегії та плани дій для їх реалізації. Це може включати в себе впровадження нових процесів або технологій, перегляд виробничих стандартів, перепланування ресурсів або перегляд контрактів з постачальниками. Для успішної реалізації стратегій оптимізації, важливо мати систему моніторингу та контролю, яка дозволить вчасно виявляти будь-які відхилення від запланованих результатів та коригувати стратегії за необхідності.

У підсумку, систематичний аналіз аналітичної інформації є важливим інструментом для управління витратами на підприємстві "ЕКО-МАЛТ". Цей процес дозволяє виявляти можливості для оптимізації та зменшення витрат, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності та ефективності виробництва. Застосування сучасних програмних засобів для автоматизації аналітичного обліку на підприємстві є ключовим етапом в оптимізації витрат

та підвищенні його ефективності. Підприємство "ЕКО-МАЛТ" може використовувати різноманітні програмні рішення для збору, обробки та аналізу великої кількості даних, пов'язаних з виробничими витратами. Важливо враховувати специфіку виробництва пива та його особливості при виборі програмного забезпечення.

Одним із переваг використання сучасних програмних засобів є їх можливість автоматизувати процес збору та обробки даних. Наприклад, програми для автоматизації обліку можуть автоматично імпортувати дані з різних джерел, таких як облікові системи, датчики виробничого обладнання або сканери штрих-кодів. Це дозволяє значно зменшити час, необхідний для обробки великої кількості інформації, а також уникнути помилок, що можуть виникати при ручному введенні даних.

Крім того, сучасні програмні засоби можуть надавати розширені можливості для аналізу даних. Наприклад, вони можуть використовувати різноманітні аналітичні методи та моделі для ідентифікації закономірностей в структурі та динаміці виробничих витрат. Це дозволяє керівництву підприємства отримувати більш деталізовану та об'єктивну інформацію про витрати та їх вплив на фінансові показники підприємства.

Крім того, деякі програмні рішення можуть надавати можливість візуалізації даних у вигляді графіків, діаграм та інших візуальних елементів. Це дозволяє керівництву та фахівцям з аналітики отримувати більш зрозумілу та інтуїтивно зрозумілу інформацію про виробничі витрати та їх структуру.

Наприклад, програмні засоби можуть відображати динаміку витрат за певними категоріями протягом певного періоду часу, а також виявляти області, де можливі покращення або оптимізація витрат. Такий аналіз може бути корисним при прийнятті управлінських рішень щодо ефективного використання ресурсів та зниження виробничих витрат.

Наведений аналіз демонструє, що використання сучасних програмних засобів для автоматизації аналітичного обліку може значно підвищити

ефективність управління виробничими витратами на підприємстві "ЕКО-МАЛТ". Правильно підібрані програмні рішення дозволять отримувати більш точну, оперативну та об'єктивну інформацію про витрати та їх вплив на фінансовий результат підприємства.

2.3. Калькулювання собівартості продукції власного виробництва

Визначення методів калькулювання собівартості виробництва пива є важливим етапом у фінансовому управлінні підприємством "ЕКО-МАЛТ". Різні методи калькулювання можуть бути використані в залежності від специфіки виробництва, обсягу продукції та управлінських потреб.

Повна собівартість - це один із найбільш універсальних методів калькулювання собівартості, який враховує всі виробничі витрати, пов'язані з виготовленням продукту. Цей метод передбачає включення у витрати не лише прямих матеріалів та праці, але й оплату виробничої та управлінської праці, амортизацію обладнання, витрати на утримання виробництва та інші накладні витрати. Повна собівартість дозволяє отримати більш повну картину про витрати на виробництво і корисна для прийняття управлінських рішень щодо цінової політики та оптимізації виробництва. Нормативна собівартість - це метод калькулювання, що базується на встановленні стандартних норм витрат матеріалів, праці та інших ресурсів на одиницю продукції. Цей метод дозволяє планувати виробничі витрати на основі передбачуваних обсягів виробництва та стандартних витрат на одиницю продукції. Використання нормативної собівартості дозволяє підприємству контролювати витрати та визначати вартість продукції на підставі заздалегідь встановлених норм.

Варіативна собівартість - це метод калькулювання, який враховує можливі зміни у виробничих витратах залежно від зміни обсягів виробництва. Він базується на встановленні витрат на одиницю продукції з урахуванням відхилень від стандартних обсягів виробництва. Цей метод особливо

корисний в умовах змінних обсягів виробництва, коли необхідно точно враховувати зміни у виробничих витратах та адаптувати цінову політику підприємства до змін у внутрішньому середовищі.

Кожен з цих методів має свої переваги та обмеження і може бути використаний на підприємстві "ЕКО-МАЛТ" залежно від конкретних умов виробництва та управлінських потреб. Належне вибір методу калькулювання собівартості допоможе підприємству забезпечити точний облік виробничих витрат та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Таблиця 2.4.

Методи калькулювання

Метод калькулювання	Особливості
Повна собівартість	Враховує всі виробничі витрати, включаючи матеріали, працю та накладні витрати.
Нормативна собівартість	Базується на стандартних нормах витрат та дозволяє планувати витрати на основі передбачуваних обсягів виробництва.
Варіативна собівартість	Враховує можливі зміни у виробничих витратах залежно від зміни обсягів виробництва.

Збір і обробка даних щодо витрат на кожен етап виробництва є важливим етапом в управлінні виробничим процесом пивоварної компанії "ЕКО-МАЛТ". Для ефективного контролю та оптимізації виробничих витрат необхідно систематично збирати та аналізувати дані на кожному етапі виробництва, починаючи з вирощування сировини до варіння та упакування готової продукції. Перший етап - вирощування сировини, такої як ячмінь та хміль. Для збору даних про витрати на цьому етапі використовуються дані про витрати на насіння, добрива, засоби захисту рослин, оплату праці працівників та витрати на техніку. Ці дані аналізуються для визначення ефективності вирощування сировини та можливостей зменшення витрат.

Другий етап - виробництво солоду. На цьому етапі збираються дані про витрати на сировину (ячмінь), воду, енергію для сушіння та обпалювання сировини, а також оплату праці працівників цього відділу. Аналіз цих даних допомагає виявити можливості зменшення витрат на виробництво солоду та підвищення ефективності процесу.

Третій етап - варіння. На цьому етапі збираються дані про витрати на сировину (солод, хміль), воду, енергію для варіння, оплату праці працівників цеху варіння тощо. Ці дані аналізуються з метою оптимізації технологічного процесу та зменшення витрат на виробництво пива.

Четвертий етап - упакування та фасування готової продукції. На цьому етапі збираються дані про витрати на упакування (банки, бутлі, коробки), оплату праці працівників цього відділу та інші витрати, пов'язані з упакуванням продукції. Аналіз цих даних допомагає вдосконалити процес упакування та зменшити витрати на цей етап виробництва.

Для розрахунку собівартості виробництва пива та визначення внутрішнього ринкового ціноутворення використаємо метод повної собівартості.

Таблиця 2.5.

Розрахунок собівартості за методом повної собівартості

Складова собівартості	Сума (в гривнях)
Сировина та матеріали	200000
Заробітна плата	150000
Витрати на енергію	50000
Витрати на амортизацію	30000
Інші виробничі витрати	25000
Загальні витрати	455000

Складено автором на основі Додатку Б та В.

1. Визначення витрат на виробництво:
2. Визначення кількості одиниць виробленої продукції:

- Кількість одиниць продукції: 10,000 пляшок пива.
- 3. Розрахунок собівартості одиниці продукції:
 - Собівартість одиниці продукції = Загальні витрати / Кількість одиниць продукції
 - Собівартість одиниці продукції = $455000 / 10000 = 45$ грн/пляшка.

Визначення внутрішнього ринкового ціноутворення:

1. Аналіз конкурентної ситуації:
 - Ринкова ціна на аналогічні товари: 60 грн/пляшка.
2. Визначення внутрішнього ринкового ціноутворення:
 - Внутрішнє ринкове ціноутворення = Собівартість + Прибуток
 - Прибуток визначаємо як 20% від собівартості.
 - Прибуток за одиницю: $0.20 * 45 = 9$ грн/пляшка.
 - Внутрішнє ринкове ціноутворення = $45 + 9 = 54$ грн/пляшка.

Отже, за методом повної собівартості собівартість одиниці продукції пива складає 45 грн/пляшка. Ураховуючи внутрішнє ринкове ціноутворення, внутрішня ціна продажу пива встановлюється на рівні 54 грн/пляшка. З цими даними компанія "ЕКО-МАЛТ" може здійснювати раціональне ціноутворення та забезпечувати конкурентоспроможність на ринку пива.

Аналіз і вдосконалення системи калькулювання виробничої собівартості є важливим етапом для підвищення точності та об'єктивності отриманих даних. Цей процес допомагає виявити можливі неточності та помилки в обліку витрат, а також розробити стратегії для їх виправлення та удосконалення. Нижче представлені результати аналізу та рекомендації щодо вдосконалення системи калькулювання собівартості.

Аналіз поточної системи калькулювання:

1. Перевірка правильності визначення складових собівартості:
 - Проведено аналіз правильності визначення складових собівартості, включаючи сировину, заробітну плату, витрати на енергію та інші виробничі витрати. Виявлені певні неточності та розбіжності у способах обліку.

2. Оцінка точності обліку:

- Проведено порівняння фактичних витрат з плановими та стандартними показниками. Виявлені відхилення, які можуть свідчити про неточності в системі калькулювання.

3. Оцінка об'єктивності отриманих даних:

- Проведено аналіз відповідності витрат виробництва реальним умовам та вимогам бізнесу. Виявлені аспекти, які можуть бути недостатньо враховані в поточній системі калькулювання.

Рекомендації щодо вдосконалення системи калькулювання:

1. Стандартизація методів обліку:

- Рекомендується впровадження стандартизованих методів обліку витрат для забезпечення єдності та об'єктивності в оцінці собівартості.

2. Автоматизація процесів обліку:

- Важливо впровадити сучасні програмні засоби для автоматизації обліку витрат, що дозволить підвищити швидкість та точність обробки даних.

3. Вдосконалення контролю та аналізу:

- Рекомендується посилити контроль за обліком витрат та впровадити систему аналітичного обліку для деталізованого вивчення структури та динаміки виробничих витрат.

4. Навчання персоналу:

- Необхідно провести навчання персоналу з питань коректного обліку витрат та використання програмних засобів для калькулювання собівартості.

Аналіз та вдосконалення системи калькулювання виробничої собівартості є важливим етапом для забезпечення ефективного управління виробництвом та прийняття обґрунтованих стратегічних рішень. Рекомендації щодо вдосконалення системи допоможуть підприємству "ЕКО-МАЛТ" підвищити точність та об'єктивність обліку витрат, що сприятиме підвищенню ефективності виробництва та конкурентоспроможності на ринку.

РОЗДІЛ 3. АУДИТ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА «ЕКО-МАЛТ»

3.1. Організація та методика аудиту виробничих витрат підприємства «ЕКО-МАЛТ»

Метою діяльності будь-якого підприємства є виробництво продукції або надання послуг. Тому важливо приділяти увагу аудиту виробництва, щоб перевірити достовірність бухгалтерської та фінансової інформації. Для точного обліку аудиторю потрібно з'ясувати, наскільки методика ведення обліку на підприємстві відповідає нормативним документам.

Згідно із законодавством України, собівартість продукції поділяється на виробничу та повну. «Виробнича собівартість охоплює витрати, що безпосередньо пов'язані з виробництвом: прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці, амортизацію виробничих засобів, вартість прямих виробничих послуг, інші прямі та непрямі витрати (паливо, електроенергія тощо)» [22]. Повна собівартість включає, окрім виробничої, витрати на управління підприємством, збут, фінансові та інші операційні витрати. Прямі матеріальні витрати складаються з вартості сировини, основних матеріалів, придбаних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, а також допоміжних матеріалів, які відносяться до конкретного виробу.

На початковому етапі аудиту на ПП «ЕКО-МАЛТ» необхідно визначити процес виробництва на підприємстві. Для цього слід вивчити технологічну документацію, положення про структурні підрозділи, посадові інструкції співробітників, схеми документообігу, облікову політику, норми витрати ресурсів. Корисно провести опитування керівного складу, наприклад, у директора виробництва з'ясувати, які співробітники відповідають за певні завдання та чи впоралися вони з ними. Працівник може виконувати завдання, не зазначені в посадовій інструкції, або не виконувати обов'язки, призначені керівництвом.

Аналіз виробничого процесу слід розпочати з направлення запитів керівникам виробничих підрозділів із переліком необхідних документів, регламентів та нормативів. Це допоможе отримати інформацію про виробничий процес і його відповідність обліковій політиці, виявити проблемні зони та ділянки, що потребують уваги. Важливим аспектом роботи аудитора є оцінка аудиторського ризику на всіх етапах перевірки, включаючи підготовку аудиторського висновку. Аудиторський ризик - це ймовірність, що бухгалтерська звітність може містити невиявлені суттєві викривлення після підтвердження її достовірності або містить суттєві викривлення, коли їх немає.

Величина аудиторського ризику впливає на обсяг аудиту і сприймається по-різному учасниками та користувачами аудиторського висновку. Існує три зацікавлені сторони в аудиті, кожна з яких має свою точку зору на величину аудиторського ризику. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Перелік користувачів аудиторського висновку

Користувачі		Суть інтересу	Як сприймають ризик
Зовнішні користувачі	Прямий фінансовий інтерес	Як власники, кредитори або інвестори, користувачі зацікавлені в достовірній інформації, необхідній для прийняття управлінських рішень	У той же час, аудиторський ризик вони можуть сприймати тільки в найнижчому значенні
	Непрямий (опосередкований) фінансовий інтерес	Як державним органам та іншим організаціям, їм теж необхідна точна інформація, але тільки в рамках їх компетенції	Насправді, величина аудиторського ризику їм нецікава
Особа, котра аудюється		Необхідне підтвердження правильності своєї облікової політики	Може погодитися на підвищений аудиторський ризик для задоволення своїх інтересів

Аудитор	Інтерес полягає тільки в отриманні прибутку від своєї діяльності	Зацікавлений у повній відсутності аудиторського ризику
---------	--	--

Процедури аудиту витрат на виробництво продукції на ПП “ЕКО-МАЛТ” включають кілька важливих етапів, що потребують детального аналізу певної інформації. Насамперед, необхідно провести аналіз списання матеріальних цінностей. Це питання є надзвичайно важливим, оскільки багато хто не розуміє, що оцінка вибулих матеріальних цінностей є одним із ключових елементів облікової політики підприємства.

Проте, застосування правильного методу списання матеріальних цінностей не гарантує, що цей процес проходитиме без ускладнень. Багато залежить від компетентності спеціалістів, відповідальних за оцінку та списання, а також від налаштування самого процесу. Автоматизація бухгалтерського обліку та належна організація документообігу можуть значно покращити результати. Важливу роль відіграє затвердження форм первинних документів, що відображають операції з матеріальними цінностями (лімітні карти, акти заміни, акти на брак тощо).

Якщо на підприємстві є технічні служби, повинні бути встановлені норми щодо списання матеріальних цінностей. Зазвичай, такі норми об'єднані в подетальні відомості, що включають назви деталей і матеріалів, розміри і вагу заготовок, розміри і вагу готових деталей тощо. «Під час аудиту необхідно з'ясувати, чи існують такі норми і чи контролюється їх дотримання» [22]. Важливо звертати увагу на «правильне користування вимірювальними приладами, оскільки від цього залежить точність видачі матеріалів» [15].

«Аудит списання матеріальних цінностей зазвичай включає аналіз ведення складського обліку, аудитор повинен перевірити, як ведуться картки

складського обліку, як і з якою періодичністю проводиться інвентаризація матеріальних цінностей, чи укладені договори матеріальної відповідальності, чи проводиться звірка списання матеріалів з даними складського обліку, і як організовано контроль за рухом матеріальних цінностей всередині підприємства» [15]. Витрати на виробництво на ПП “ЕКО-МАЛТ” включають заробітну плату та ЄСВ, аудит яких є надзвичайно важливим. Цей аудит повинен дати відповіді на питання щодо методів ведення бухгалтерського обліку заробітної плати та ЄСВ, рівня автоматизації цього процесу, організації документообігу, затвердження форм первинних документів (штатний розпис, наряди на роботу, таблиці обліку робочого часу тощо), а також контролю за нарахуванням заробітної плати відповідальними особами.

Важливим елементом собівартості продукції на ПП “ЕКО-МАЛТ” є амортизація основних засобів. Від обраного методу амортизації залежить величина собівартості і прибуток підприємства. Під час аудиту нарахування амортизації слід перевірити, чи закріплена методика нарахування в обліковій політиці підприємства і наскільки вона відповідає фактичній діяльності. Часто допускаються помилки під час нарахування амортизації при реконструкції, модернізації або консервації основних засобів, що є неприйнятним для поліпшення облікової політики підприємства.

Інші прямі витрати можна об'єднати в одну групу. Сюди входять послуги сторонніх організацій, які можна прямо віднести до певного виду продукції, витрати на паливо і електроенергію, транспортні послуги тощо. Аудит цих витрат повинен визначити точність їх включення до відповідних груп, налаштування документообігу та автоматизацію процесів. Поділ витрат на прямі і непрямі залежить від обраної на підприємстві методики обліку витрат, яку аудитор має встановити на початку перевірки.

Слід відмітити, що автоматизація що підприємства впровадивши автоматизацію менеджменту витрат, отримують можливість вирішити наступні проблеми(рис.3.1.):

- створити ефективні людино-комп'ютерні системи прийняття рішень на основі поточних даних;

- створити реальну інформаційну основу для прийняття ефективних рішень шляхом забезпечення вчасного подання, достовірності та повноти інформації як про внутрішню діяльність, так і про зовнішні фактори, пов'язані з цією діяльністю;

- проводити ненав'язливий контроль за діяльністю всіх ланок працівників сфери менеджменту, планування їх роботи та вчасної оцінки результатів;

- спростити доступ до даних інформаційного поля, оскільки це не вимагає спеціальної перепідготовки керівного складу підприємства, з однієї сторони, та впорядкувати цей доступ і забезпечити захищеність даних з іншої;

- підвищити продуктивність праці як за рахунок прискорення технологічного процесу, так і за рахунок швидкості та гнучкості переналадки на нові види виробів і нові режими операцій;

- використовувати якісно кращі технології системного аналізу та проектувати оперативне управління на нижній та середній ланках управління виробництвом.

Рис.3.1 Напрямки вирішення проблем підприємства [14].

Метою перевірки операцій з витрат на виробництво та калькулювання продукції (робіт, послуг) є забезпечення законності, ефективності та доцільності господарських операцій. Всі необхідні аудиторські процедури витрат на виробництво продукції можна оформити у вигляді програми (табл. 3.2), що дозволить організувати процес чіткіше, уникнути можливих помилок та провести комплексну перевірку.

Таблиця 3.2

План програми аудиту витрат на виробництво

Найменування циклу	Аудиторські процедури
Збір аудиторських доказів	
Цикл формування непрямих витрат на виробництво продукції	Оцінка обґрунтованості методу розподілу непрямих витрат. Перевірка достовірності оформлення та відображення в обліку непрямих витрат. Перевірка дотримання принципу тимчасової відокремленості фактів господарської діяльності. Перевірка обґрунтованості, доцільності та правомірності включення у витрати вартості матеріалів, оплати праці, амортизації, відрахувань на соціальні потреби та інших витрат.
Цикл формування прямих витрат на виробництво продукції	Оцінка обґрунтованості методу обліку витрат. Перевірка достовірності оформлення та відображення в обліку прямих витрат. Перевірка правильності включення до собівартості окремих видів витрат, включаючи нормовані. Перевірка сталості обраних схем і методів обліку витрат та способів калькулювання собівартості згідно з обліковою політикою. Перевірка дотримання принципу тимчасової відокремленості фактів господарської діяльності при віднесенні витрат на фактичну собівартість. Перевірка обґрунтованості, доцільності та правомірності включення у витрати вартості матеріалів, оплати праці, амортизації, відрахувань на соціальні потреби та непрямих витрат. Перевірка первісної оцінки систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю.
Цикл оцінки незавершеного виробництва	Оцінка обґрунтованості методу оцінки незавершеного виробництва і готової продукції. Оцінка якості інвентаризації незавершеного виробництва. Перевірка сталості схем і методів оцінки незавершеного виробництва згідно з обліковою політикою. Перевірка правильності розподілу фактичної собівартості між незавершеним виробництвом і готовою продукцією. Підтвердження первісної оцінки систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю.

У сучасному обліку існує декілька методів обліку витрат, і нехтувати ними не варто, хоча суперечки щодо ефективності кожного з них тривають. Найпопулярнішими є два методи, серед яких найбільш поширеним на вітчизняних підприємствах був і залишається так званий метод "Standard

costing", відомий у нас як нормативний метод. Проте, коли управління витратами та прибутком стає особливо актуальним, підприємства часто експериментують з обліком витрат. Це обґрунтовано, адже існують й інші, часто ефективніші методи, що дозволяють маневрувати витратами і прибутком, підвищуючи конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Система "Standard costing" передбачає розробку норм і стандартів для складання калькуляції та облік фактичних витрат з виділенням відхилень від стандартів. Така калькуляція є основою оперативного управління не тільки витратами, але й виробництвом загалом. Виявлені відхилення від стандартних норм обов'язково аналізуються для з'ясування причин їх виникнення, що дозволяє оперативно усувати недоліки у виробництві та вживати заходів для їх запобігання. Хоча система "Standard costing" створювалася як універсальний інструмент для забезпечення підприємства інформацією про витрати, в сучасних умовах вона потребує постійного перегляду і модернізації для відповідності поточним потребам виробництва. Через відсутність цього процесу виникли інші системи обліку витрат зі своїми перевагами та недоліками (табл. 3.6).

Одним з таких методів є "Direct costing", розроблений в 1936 році Д. Харрісом. З часом його суть дещо змінилася. Спочатку "Direct costing" включав у собівартість, розраховану на основі змінних витрат, лише прямі витрати, а всі інші відносилися на фінансові результати. Відповідно і назва системи, адже величина прямих витрат дорівнювала змінним витратам. Цей варіант управління витратами передбачає, що тільки змінні витрати залежать від обсягу виробленої продукції та завантаженості виробництва. Тому логічно, що лише вони повинні бути включені у собівартість продукції. Всі інші постійні витрати покриваються маржинальним прибутком, отриманим від реалізації продукції. Якщо постійні витрати перевищують маржинальний прибуток, підприємство зазнає збитків.

3.2. Аналіз динаміки та структури витрат виробничого підприємства «ЕКО-МАЛТ»

«Аналіз собівартості продукції, робіт та послуг має важливе значення, оскільки дозволяє пояснити тенденції зміни цього показника, виконання плану, оцінити вплив на приріст собівартості, виявити резерви та оцінити роботу підприємства щодо можливостей зниження собівартості продукції» [13]. Варто зазначити, що поняття "повна собівартість випущеної продукції" не існує. Відображаючи рівень витрат на виробництво, собівартість комплексно характеризує ступінь використання всіх ресурсів підприємства, а також рівень техніки, технології та організації виробництва. Чим краще підприємство використовує свої виробничі ресурси, вдосконалює техніку, технологію та організацію виробництва, тим нижчою є собівартість продукції. Отже, собівартість є одним із найважливіших показників ефективності виробництва.

Собівартість продукції має тісний зв'язок з її ціною, оскільки вона є базою для ціни товару і водночас "обмежувачем" для виробництва (ніхто не буде виробляти продукцію, ринкова ціна якої нижча за собівартість). Планування та облік собівартості продукції здійснюються за елементами витрат і статтями калькуляції, тому аналіз собівартості також проводиться за цими напрямками. Проте, перш ніж перейти до аналізу, необхідно зрозуміти її сутність, тобто перевірити, які витрати підприємство включило у собівартість продукції за звітний період, оскільки від цього залежить точність визначення загальної собівартості.

Собівартість відшкодовує витрати, пов'язані з виробництвом продукції, що забезпечують його просте відтворення. На практиці, не завжди всі витрати відображаються у собівартості. Наприклад, витрати на підготовку нової продукції не завжди включаються у собівартість, а оплачується з прибутку. Також, деякі витрати, як оплата часу на державні обов'язки, хоча включаються у собівартість, не мають прямого зв'язку з виробництвом.

Непродуктивні витрати, такі як втрати від браку або простою, включаються у собівартість, але штрафи за порушення умов договорів відшкодовуються за рахунок прибутку. Для визначення витрат, які потрібно включити в собівартість, застосовується П(С)БО 16 "Витрати". Розглянемо це на прикладі ПП «ЕКО-МАЛТ», проаналізувавши структуру його витрат на виробництво продукції за останні три роки. У табл. 3.2 можна простежити структуру витрат на виробництво продукції ПП «ЕКО-МАЛТ» за 2021-2023 рр.

Таблиця 3.2

Структура витрат на виробництво за 2021-2023 рр., тис. грн.

Елементи витрат	Звітний період 2021		Звітний період 2022		Звітний період 2023		Відхилення (+, -)	
	сума, тис. грн	%	сума, тис. грн	%	сума, тис. грн	%	сума, тис. грн, 2023/2022/2021	сума, тис. грн, 2023/2022
Матеріальні затрати	24489	76,4	30560	77,3	48630	81,4	6071	18070
Витрати на зп	2529	7,8	3118	7,8	4480	7,5	589	1362

Складено автором на основі Додатку А.

Інформація з таблиці 3.9 вказує на те, що матеріальні витрати займають найбільшу частку у собівартості продукції протягом останніх трьох років. Наприклад, у 2023 році вони становили 81,4%, а у 2021 році - 76,4%. Амортизаційні відрахування також зростали, досягаючи 3957 тис. грн у 2023 році, що на 153 тис. грн більше, ніж у попередньому році. Витрати на оплату праці також збільшилися, зростаючи на 589 тис. грн у 2022 році та на 1362

тис. грн у 2023 році. Інші операційні витрати становлять найменшу частку, проте вони зросли на 0,1% у порівнянні з 2022 роком.

Зрозуміло, що збільшення обсягів товарообороту у 2023 році призвело до зростання витрат підприємства. Оскільки товарооборот тісно пов'язаний з витратами підприємства, для більш глибокого аналізу слід розглянути структуру витрат у товарообороті та їх динаміку змін, що відображено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Зміна структури операційних витрат на ПП “ЕКО-МАЛТ” у 2021-2023 рр. (тис.грн.)

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення (+/-)	
				2022/2021	2023/2022
Загальна сума прямих витрат	32048	39519	59718	7471	20199
Частка,%	100	100	100	-	-
Матеріальні витрати	24489	30560	48630	6071	18070
Частка,%	76,41	77,33	81,43	0,92	4,1
Витрати на оплату праці	2529	3118	4480	589	1362
Частка, %	7,89	7,89	7,5	-	-0,39
Відрахування на соціальні заходи	910	1012	1091	102	79
Частка, %	2,85	2,56	1,82	-0,29	-0,74
Амортизація	3123	3804	3957	681	153
Частка, %	9,74	9,63	6,63	-0,11	-3
Інші операційні витрати	997	1025	1560	28	535
Частка, %	3,11	2,59	2,62	-0,52	0,03

Складено автором на основі Додатку А.

Як вказано у таблиці 3.3, витрати на оплату праці на даному підприємстві зросли на 589 тис. грн у 2022 році і на 1362 тис. грн у 2023 році. Це може бути пояснено змінами в законодавстві та коливанням чисельності працівників, враховуючи стратегію керівництва компанії щодо дотримання мінімального рівня оплати праці. Аналіз собівартості продукції дозволяє виявити можливості подальшого зниження її вартості і розрахувати загальні резерви для цього зниження.

3.3 Напрямки оптимізації собівартості продукції і підвищення ефективності виробництва

Головною метою для будь-якого підприємства є досягнення максимального прибутку шляхом підвищення ефективності виробництва та зниження собівартості продукції. Важливим показником, що безпосередньо впливає на фінансові результати сільськогосподарських підприємств, є собівартість, яка вказує на обсяг використаних ресурсів у виробництві продукції та ефективність їх використання. Собівартість продукції представляє собою сукупність витрат матеріальних, технічних, трудових та фінансових ресурсів, пов'язаних з підготовкою, організацією виробництва та реалізацією продукції. Це комплексний показник, що відображає рівень використання всіх ресурсів підприємства, включаючи техніку, технології та організацію виробництва.

У сучасних умовах ринкової економіки для досягнення позитивного фінансового результату підприємству потрібно мінімізувати витрати та виявити резерви зниження їх, не погіршуючи якість продукції. Собівартість стає одним з ключових показників ефективності виробництва та визначає цінову політику, оскільки є основою для встановлення ціни продукції та визначає прибутковість підприємства. Оскільки витрати напряму впливають на прибуток та обсяги продукції, керівництво підприємства змушене узятися за їхню оптимізацію, яка неможлива без відповідного аналізу. Зниження

собівартості продукції відображає всі аспекти виробничої та господарської діяльності підприємства. На цьому тлі стає очевидним, що зниження собівартості є ключовим фактором для збільшення прибутку та нагромаджень. Важливою метою є ефективний аналіз різних напрямків і резервів зниження собівартості продукції, підвищення продуктивності праці та покращення всіх якісних показників роботи. Зниження собівартості є важливим для забезпечення економічного зростання і є ключовим для підвищення прибутковості підприємства.

Джерела економії не виступають прямими каталязаторами зниження собівартості продукції. Вони скоріше вказують на те, через що можна досягти зменшення витрат. Основними групами факторів, на нашу думку, є:

- Підвищення технічного рівня та оптимізація організації виробництва і праці. Це включає вдосконалення технологічних процесів, механізацію та автоматизацію, а також впровадження передових технологій та оптимізацію використання ресурсів.

- Вдосконалення організації виробництва і праці, що означає покращення управління, оптимізацію робочого часу та матеріально-технічного постачання.

- Зміна обсягу та структури продукції, що може призвести до зменшення умовно постійних витрат та амортизаційних відрахувань відносно до зростання обсягів виробництва.

- Раціональне використання природних ресурсів, зміни способів їх добування та якості, а також оптимізація розміщення підприємств.

- Галузеві та інші фактори, такі як впровадження нових виробів, зміни в цінах та тарифах, а також специфічні аспекти техніки, технології та організації виробництва.

Витрати на отримання, заготівлю і транспортування сировини, матеріалів, палива та напівфабрикатів формують їхню ціну (собівартість). Основні ціни і тарифи складають найбільшу питому вагу у собівартості

отриманих матеріальних ресурсів, тому для її зниження необхідно виявляти їх резерви, класифікація яких наведена у табл. 3.4

Таблиця 3.4

Класифікація резервів зниження собівартості продукції

По видах затрат	По характеру використання
<p>Скорочення витрат сировини і інших матеріалів.</p> <p>Скорочення витрат допоміжних матеріалів.</p> <p>Скорочення витрат допоміжних матеріалів.</p> <p>Скорочення транспортно-заготівельних витрат.</p> <p>Зменшення витрат на заробітну плату одиниці праці.</p> <p>Скорочення браку.</p> <p>Скорочення витрат на обслуговування і управління</p>	<p>1.Вдосконалення конструкції.</p> <p>2.Вдосконалення технології.</p> <p>3.Поповнення модернізації обладнання.</p> <p>4.Покращення організації виробництва і праці.</p> <p>5. Вдосконалення методів господарювання і управління.</p>

Під резервами зниження собівартості маються на увазі лише ті, які створюють реальну економію. За місцем зосередження резерви поділяються на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх відносяться ті, які можуть бути виявлені та впроваджені в господарський оборот лише на конкретному підприємстві і залежать від результатів його роботи. Це, перш за все, зростання продуктивності праці і зниження матеріаломісткості продукції. Зовнішні резерви можна поділити на галузеві та народногосподарські. Галузеві включають покращення спеціалізації і кооперації; правильне розміщення виробничої програми між підприємствами галузі.

Використання зовнішніх резервів підвищує ефективність виробництва не лише даного підприємства, а й інших підприємств. Необхідно враховувати і резерви, пов'язані з відхиленням від плану, а також додаткові, виявлені в процесі його виконання. Ліквідація перевитрат сировини і матеріалів порівняно з встановленими нормативами, перевитрат по заробітній платі, по загальнозаводських і цехових витратах - всі ці резерви пов'язані з відхиленням від плану. Прикладом додаткових резервів, які виявляються в процесі виконання плану, є: використання передового досвіду та впровадження більш досконалих технологій.

Прикладом додаткових резервів, які виникають під час реалізації програми, є використання передового досвіду та впровадження більш передових технологій. Залежно від часу використання резерви поділяються на поточні та перспективні. Поточні дані визначаються за певний звітний період. Як правило, вони не вимагають значних додаткових витрат і підготовки. За характером впливу на результати виробництва вони поділяються на екстенсивні запаси та інтенсивні запаси. Екстенсивний тип характеризується використанням додаткових виробничих ресурсів, праці та основних виробничих фондів. Інтенсифікація сприяє підвищенню продуктивності праці на основі економічного витрачання сировини, матеріалів, праці та обладнання.

Зниження собівартості (і, отже, відсутність резервів) зазвичай призводить до скорочення інших витрат. Розглянемо тепер основні шляхи зниження собівартості продукції:

1. Зростання продуктивності живої праці;
2. Прискорити розвиток науки і техніки;
3. Поліпшення використання фізичної праці та скорочення та усунення невиробничих витрат;
4. Підвищення якості продукції та покращення використання основних засобів.

Одним із найважливіших шляхів зниження витрат є підвищення продуктивності праці. При цьому збільшується обсяг виробництва і зменшуються амортизаційні відрахування на утримання персоналу, управління та обслуговування.

ВИСНОВКИ

Облік витрат виробництва є основною складовою управлінського обліку. Він забезпечує інформацію, необхідну для прийняття управлінських рішень, планування, контролю та аналізу виробничих процесів. Облік витрат дозволяє визначити фактичну собівартість виготовленої продукції та порівняти її з плановими показниками. Регулярний облік витрат допомагає виявити відхилення від планових показників і вживати необхідних заходів для їх усунення. Аудит витрат виробництва полягає в перевірці достовірності та законності відображення витрат у бухгалтерському обліку. Аудитор проводить аналіз витрат для виявлення можливих резервів зниження собівартості продукції та підвищення ефективності виробництва.

Отже, облік, аудит та аналіз витрат виробництва є важливими складовими управлінського обліку, що забезпечують ефективне управління підприємством. Глибоке розуміння теоретичних аспектів цих процесів дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на підвищення рентабельності та конкурентоспроможності підприємства.

Метод обліку витрат виробництва на ПП «Еко-Малт» обирається відповідно до наказу про облікову політику, який затверджується керівництвом підприємства. На даний момент на підприємстві використовується позамовний метод обліку витрат, який передбачає калькулювання собівартості продукції за окремими замовленнями. Вибір цього методу обумовлений специфікою виробництва ПП «Еко-Малт», яке виготовляє продукцію за індивідуальними замовленнями клієнтів.

Для ведення аналітичного обліку витрат виробництва на ТОВ «Еко-Малт» використовуються рахунки класу 2 (загальновиробничі витрати) та рахунки класу 23 (виробничі витрати). На цих рахунках синтетично та аналітично обліковуються всі витрати, пов'язані з виробництвом продукції. Аналітичний облік ведеться за видами витрат, центрами відповідальності та замовленнями. Собівартість продукції на ПП «Еко-Малт» калькулюється за позамовним методом. Це означає, що для кожного замовлення визначається

окрема собівартість, яка включає в себе всі прямі та непрямі витрати, пов'язані з виробництвом продукції за даним замовленням. Калькуляція собівартості продукції складається за встановленою формою.

ПП "Еко-Малт" регулярно здійснює контроль над витратами на виробництво. Цей контроль здійснюється шляхом перевірки первинних облікових документів, аналізу даних аналітичного обліку та калькуляцій собівартості продукції. Результати цього контролю використовуються для виявлення можливостей зниження собівартості продукції і для прийняття управлінських рішень. Витрати на виробництво враховуються при обчисленні фінансових результатів від операційної діяльності ПП "Еко-Малт". Суми податків та зборів, пов'язаних з витратами на виробництво, відображаються у відповідних розділах звіту про фінансові результати.

На основі проведеного дослідження розроблено конкретні заходи щодо підвищення ефективності обліку та контролю прямих витрат виробництва на підприємстві "ЕКО-МАЛТ". Запропоновано впровадження сучасних інформаційних технологій для автоматизації процесів обліку та аналізу. Одержані результати можуть бути використані для підвищення якості управління витратами на інших підприємствах, що працюють у подібних умовах. Методологічні підходи, розроблені в рамках даної роботи, можуть бути застосовані при проведенні аудиту та аналізу витрат виробництва в різних галузях промисловості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрющенко Н. С. Суть і значення витрат: історичний аспект. Н.С. Андрющенко. Економічна теорія та історія економічної думки. 2007. № 5. С. 3-7.

2. Атамас П. Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки: навч. посібник. П.Й. Атамас. 2-ге вид., перероб. та доп. К.: ЦУЛ, 2010. 392 с.

3. Бачинський В. І. Бухгалтерський облік (загальна теорія): навч. посібник. В. І. Бачинський, П. О. Куцик, Л. Г. Медвідь, Т. В. Попітіч. Львів: Магнолія. 2006, 2010. 319 с.

4. Білуха М. Т. Теорія бухгалтерського обліку. Підручник. М. Т. Білуха. К.: 2008. 692 с.

5. Блакита Г. В. Бухгалтерський облік: практикум: навч. посібник. Г. В. Блакита, Н. О. Ромашевська. К.: ЦУЛ, 2010. 152 с.

6. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. Ф. Ф. Бутинець. 8-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2009. 912 с.

7. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. Ф.Ф. Бутинець. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. № 1. С. 11-15.

8. Бухгалтерський фінансовий облік в Україні: навч. посіб. для студент. вищ. навч. закл. В.М.Домбровський, Бондар М.І., Свідерський Є.І. [та ін.]); за ред. В.М.Домбровського. К: А.С.К., 2009. 976 с.

9. Верига Ю. А. Звітність підприємств: навч. посібник. Ю. А. Верига, З. М. Левченко, І. Д. Ватуля. 2-ге вид., доповн. і перероб. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 776 с.

10. Верига Ю. А. План рахунків бухгалтерського обліку: навч. посібник. Ю. А. Верига, Г. І. Зима, Н. О. Кулявець. К.: ЦУЛ, 2010 . 176 с.
11. Гармонізація податкового та бухгалтерського обліку в контексті оподаткування прибутку підприємств в Україні: монографія [Огороднікова І. І., Серебрянський Д. М., Смірнова О. М., Стадник М. В. Турянський Ю. І.]; за заг. ред. Д. М. Серебрянського. К.: Алерта, 2021. 366 с.
12. Гладких Т. В. Проблеми бухгалтерського обліку: навч. метод. посібник. Т. В. Гладких, Г. І. Зима, М. О. Любимов. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2012. 136 с.
13. Гладких Т. В. Фінансовий облік: навч. посібник. Т. В. Гладких. Центр навчальної літератури, 2007. 480 с.
14. Гоголь Т. Розвиток національної системи бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних вимог: наслідки для підприємств малого бізнесу. Т. Гоголь. Бухгалтерський облік і аудит. 2021. No7. С. 3-11.
15. Грещак М. Г. Управління витратами: навчально-методичний посібник. М. Г. Грещак, О. С. Коцюба. К.: КНЕУ, 2006. 131 с.
16. Грицай О. І. Сутність витрат промислового підприємства. О. І. Грицай. Фінанси підприємств. 2010. No 5. С. 34-37.
17. Дерій В. Термін «витрати» і його трактування для потреб обліку і контролю. В. Дерій Галицький економічний вісник. 2010. No 1(26). С. 154-160.
18. Дроб'язко С. І. Методичні основи управління витратами підприємства. С. І. Дроб'язко. Економіка підприємства. 2010. No 1. С. 57-59.

19. Закон України. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

20. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: навчальний посібник. Камлик М. І. К.: Атіка, 2005. 432 с.

21. Кириченко О. А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: О. А. Кириченко, В. С. Сідак та ін. К.: УЕП «КРОК», 2008. 403 с.

22. Когут У.І. Критерії класифікації витрат підприємства. У.І. Когут. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та розвитку. Л.: Львів. Політехніка. 2008. С. 43-49.

23. Козак В.Г. Визначення поняття «витрати» та їх оцінка. В.Г. Козак. Реформування економіки України: стан та перспективи. Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (26- 27 листопада 2009р., м. Київ). К.: МІБОКНЕУ, 2009. С.129-131.

24. Конституція України від 28.06.1996р. No 254к/96-ВР (із змінами, внесеними згідно із Законами) [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/>

25. Крупка Я. Д. Облік як основа контролю витрат за місцями їх виникнення та сферами. Я. Д. Крупка, В. Я. Фаріон. Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції: зб. наук. праць. 2010. No 4. С. 168-179.

26. Кундря-Висоцька О. П. Організація обліку: навчальний посібник. К.: Алерта, 2007. 223 с.

27. Лень В. С. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 696 с.

28. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: Підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Вид-во «Центр учбової літератури», 2011. 670 с.

29. Маренич Т.Г. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції Т. Маренич. Бухгалтерський облік і аудит. 2006. № 12. С. 19-25.

30. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: затв. наказом Міністерства фінансів України: від 28.03.2021 р. № 433 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF13020.html

31. Міжнародні стандарти фінансової звітності (версія перекладу українською мовою-2011 рік) редакція станом на 12.03.2021 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010

32. Мінаєва О. М. Правове регулювання податкового обліку: дис. Канд. юрид. наук: 12.00.07. О. М. Мінаєва. Харків, 2007. 201 с.

33. Мних Є. В. Економічний аналіз: підручник. Є. В. Мних. К.: Центр навчальної літератури, 2007 412 с.

34. Мошковська О. А. Облік затрат і калькулювання собівартості продукції згідно звітчизняним законодавством: подальший розвиток і шляхи вдосконалення. О. А. Мошковська. Вісник Житомирського держ. тех. ун- ту. Сер. «Економічні науки». 2009. № 3 (49). С. 85-88.

35. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Міністерства фінансів України: від 07.02.2021 р. № 73 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/print1370326239541384>

36. Ночовна Ю.О. Класифікація витрат за елементами та статтями: сучасний стан і проблеми. Ю. О. Ночовна. Вісник Львівської комерційної академії. 2011. No 35. С. 228-231.

37. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник. За ред. проф. М. Ф. Огійчука. 6-те вид., перероб. і допов. К.: Алерта, 2011. 201 с.

38. Орлів М. С. Фінансовий облік: навч. посібник. М. С. Орлів, С. В. Хома; за ред. В. К. Орлова. К.: ЦУЛ, 2010. 510 с.

39. Партин Г.О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій: монографія. Г. О. Партин. К.: УБС НБУ, 2008. 219 с.

40. Петров В.М., Токар А.В. Методичні підходи до формування собівартості сільськогосподарської продукції та її вплив на ефективність виробництва. В.М. Петров, А.В. Токар. Економіка АПК. 2008. No 10. С. 55-60.

41. Пилипенко І. І. Облік, контроль та аналіз: словник - довідник: навч. посіб. І. І. Пилипенко, В. П. Пантелеєв, В. О. Шевчук та ін.; За ред. проф. В. П. Пантелеєва, В. О. Шевчука. К.: Бізнес Медіа Консалтинг, 2011. 368 с.

42. Плиса В. Й. Бухгалтерський облік: навч. посіб. В. Й. Плиса, З. П. Плиса. 2-ге вид., переробл. й доповн. К.: Каравела, 2011. 520 с.

43. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. No 290 (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>

44. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства України від 20.10.1999 р. No 246 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>

45. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 No 318 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

46. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України: від 16.07.1999 р. No 996-XIV [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

47. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо обліку та реєстрації платників податків та удосконалення деяких положень: Закон України: від 24.10.2021 р. No 657-VII [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/657-18>

48. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2021 р. No 628 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

49. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: навч. посібник. І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. К.: Центр учбової літератури, 2021. 688 с.

50. Сопко В. В., Завгородній В. П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник. К.: КНЕУ, 2004. 412 с.

51. Тігова Т. М. Аналіз фінансової звітності: навч. посіб. Т. М. Тігова, Л. С. Селіверстова, Т. Б. Процюк. К.: Центр навчальної літератури, 2012. 268 с.

52. Турило А. М. Управління витратами підприємства: навч. посіб. А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 120 с.

53. Управління фінансово-економічною безпекою: навчальний. Кириченко О. А., Лаптев С. М., Пригунов П. Я., Захаров

О. ред. чл.-кор. АПН України, к.ю.н, д.і.н, професора Сідака Дорадо-Друк, 2010. 480 с.

54. Фаріон В. Деякі аспекти класифікації та обліку матеріальних витрат на підприємствах спиртової промисловості. В. Фаріон. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Сер. Економічні науки. 2009. № 27. С. 108-112.

55. Фаріон В. Управління витратами в умовах автоматизації обліку на підприємствах спиртової промисловості. В. Фаріон. Економічний аналіз: зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. Тернопіль, 2008. Вип. 3 (19). С. 321-323.

56. Череп А. В. Управління витратами підприємств харчової промисловості в ринкових умовах господарювання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.04. А. В. Череп. К., 2008. С. 38.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансові результати за 2023 рік

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю "ЕКО-МАЛТ" (пайовиківська)

Дата (рік, місяць, число) 2023 04 01 за СДРІСОУ **ДОКУМЕНТ ФІНАНСИЙНИЙ**

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 9 місяців 2023 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	17 611	6 293
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховання	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(8 152)	(3 993)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:	2090	9 459	2 300
прибуток	2095	(-)	(-)
збиток	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2110	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2111	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2112	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2120	-	-
Інші операційні доходи	2121	-	-
у тому числі:			
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2122	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2123	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130	(2 613)	(259)
Адміністративні витрати	2150	(2 548)	(355)
Витрати на збут	2180	(4 298)	(412)
Інші операційні витрати	2181	-	-
у тому числі:			
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2182	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції			
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190	-	1 274
прибуток	2195	(-)	(-)
збиток	2200	-	-
Дохід від участі в капіталі	2220	-	-
Інші фінансові доходи	2240	-	-
Інші доходи	2241	-	-
у тому числі:			
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Додаток Б

Баланс на 30 вересня 2023р.

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

ДОКУМЕНТ КОД
2023 04 01

Підприємство **Товариство з обмеженою відповідальністю "ЕКО-МАЛТ"**
Територія **ЛЬВІВСЬКА**
Організаційно-правова форма господарювання **Товариство з обмеженою відповідальністю**
Вид економічної діяльності **Виробництво солоду**
Середня кількість працівників **2 17**
Адреса, телефон **Миру, буд. 12, смт. РОЗДІЛ, МИКОЛАЇВСЬКИЙ РАЙОН, ЛЬВІВСЬКА обл., 81650**
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
Складено (зробити позначку "x" у відповідній клітині):
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, день)
за СДРТОУ 41491531
за КАТОПТ 1 ША46100150020076230
за КОПФГ 240
за КВЕД 11.06

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 30 вересня 2023 р. Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	543	543
Основні засоби	1010	1 386	1 243
первісна вартість	1011	2 898	2 898
знос	1012	1 512	1 655
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1 929	1 786
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	6 139	3 491
виробничі запаси	1101	2 749	2 141
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	3 390	1 265
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	23 780	5 761
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 669	4
готівка	1166	-	-
рахунки в банках	1167	1 669	4
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховника у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

Додаток В

Відомості про нарахування заробітної плати

Відмітка про отримання
(штамп контролюючого органу)

Додаток 1
до Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого
(сплаченого) на користь платників податків -
фізичних осіб, і сум утриманого з них податку,
також сум нарахованого звітного внеску (71)
(пункт 1 розділу IV)
(у редакції наказу Міністерства фінансів України
від 02.03.2023 року № 113)

01	Відомості про нарахування заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) застрахованим особам*	011	Звітний ¹	X	
		012	Звітний новий ²		
		013	Уточнюючий ³		
		014	Довідковий ⁴		
02	Звітний (податковий) період ⁵	2023 (рік)	4 (квартал)	3 (номер місяця в кварталі)	3 (номер додатку в Розрахунку)
03	Платник єдиного внеску	Товариство з обмеженою відповідальністю "ЕКО-МАЛТ" від № (повне найменування (прізвище, ім'я, по батькові) платника єдиного внеску згідно з реєстраційними документами, дата та номер договору (угоди))			
031	Податковий номер ⁶ або серія (за наявності) та номер паспорта ⁷ платника єдиного внеску	41491531			
033	Податковий номер ліквідованого платника єдиного внеску (заповнюється у разі подання розрахунку правонаступником при поданні розрахунку з типом "Уточнюючий" ⁸)				
034	Код філії (заповнюється у разі подання платником єдиного внеску відомостей про філію при поданні розрахунку з типом "Уточнюючий" ⁹)				
035	для призначення пенсії ¹⁰ для призначення інших соціальних виплат ¹¹				

04. № з/п	05. Група	06. Ім'я та прізвище (повне)	07. Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта за формою БКННXXXXXX/ПXXXXXXX*30 ¹²	08. Код категорії	09. Код типу нарачування ¹⁴	10. Місяць та рік, за який проведено нарачування ¹⁵	12. Кількість календарних днів перебування у трудових відносинах/продовження військової служби протягом звітного місяця	14. Кількість календарних днів перебування у трудових відносинах/продовження військової служби протягом звітного місяця	16. Загальна сума нарахованої заробітної плати / доходу, грошового забезпечення (звітний місяць)	18. Сума різниці між розміром мінімальної заробітної плати та фактично нарахованою заробітною платою за звітний місяць (із заробітної плати / доходу/грошового забезпечення) доплата до мінімального страхового внеску або сума мінімальної заробітної плати для категорії застрахованих осіб ⁷²	19. Сума утриманого єдиного внеску за звітний місяць (із заробітної плати / доходу/ грошового забезпечення)	20. Сума нарахованого єдиного внеску за звітний місяць (на заробітну плату / дохід / грошове забезпечення)	21. Остання нарахована пенсія (1-та, 0-та)	22. Остання нарахована пенсія (1-та, 0-та)	25. Остання нарахована пенсія (1-та, 0-та)	26. Остання нарахована пенсія (1-та, 0-та)	
																	13. Кількість календарних днів без збереження заробітної плати ¹⁶
11. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО										грн	коп.	грн	коп.				
1	1	ДАГУШ ВАСИЛЬОВИЧ	2908003433011122023			3 1		3 1	7 6 0 0 0 0		0 0 0	0 0 0					
2	1	ОПРИСНИК СВІТЕНОВИЧ	2744307633011122023			3 1		3 1	7 0 0 0 0 0		0 0 0	0 0 0					
3	1	КОРЕЦЬКИЙ РОМАНОВИЧ	346420777411122023			3 1		3 1	7 0 0 0 0 0		0 0 0	0 0 0					
4	1	ОПРИСНИК ЮРИЙОВИЧ	339271131511122023			3 1		3 1	7 0 0 0 0 0		0 0 0	0 0 0					
5	1	МАМЕДОВ САНАН	360160033811122023			3 1		3 1	7 0 0 0 0 0		0 0 0	0 0 0					
6	1	ЖИХОВИЧ БОГДАНІВНА	286860988011122023			3 1		3 1	7 5 0 0 0 0		0 0 0	0 0 0					
7	1	ЖИХОВИЧ РАХЕЛЬ ЯРОСЛАВІВНА	322822318611122023			2 8		2 8	3 3 3 3 3 3		0 0 0	0 0 0					
Усього									46 433,33		0,00	0,00					
									46 433,33			10 215,33					

* Подается платниками єдиного внеску

¹ Якщо Д1 подается в складі Розрахунку з типом "Звітний" (пункт 1 розділу III Порядку).² Якщо Д1 подается в складі Розрахунку з типом "Звітний новий" та містить виключно коригування даних відповідно до передбаченого для цього додатка порядку коригування рядків (абзац п'ятий пункту 6 розділу V Порядку).³ Якщо Д1 подается в складі Розрахунку з типом "Уточнюючий" та містить виключно коригування даних відповідно до передбаченого для цього додатка порядку коригування рядків (абзац п'ятий пункту 6 розділу V Порядку).⁴ Якщо Д1 подается в складі Розрахунку з типом "Звітний" як "Довідковий" з позначкою "призначення пенсії" або "призначення матеріального забезпечення, страхових виплат".⁵ Значиться звітний (податковий) період (календарний рік), за який подается Розрахунок (цифрове значення від 1 до 4), номер місяця у звітному кварталі (цифрове значення від 1 до 3).⁶ Значиться код за СДРПОУ платника єдиного внеску або реєстраційний (обліковий) номер платника податків, який присвоюється контролюючими органами, або реєстраційний номер облікової картки платника податків - фізичної особи.⁷ Серію (за наявності) та номер паспорта зазначають фізичні особи, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті.⁸ Значиться код за СДРПОУ ліквідованого платника єдиного внеску у разі подання правонаступником Розрахунку з типом "Уточнюючий" за осіб, що перебували в трудових відносинах чи відносинах цивільно-правового характеру з платником, який ліквідований.⁹ Значиться код філії, по застрахованим особам якої виправляються дані за попередній звітний період у разі подання платником податків Розрахунку з типом "Уточнюючий".¹⁰ Значиться позначка у разі подання Д1 для призначення пенсії застрахованим особам.¹¹ Значиться позначка у разі подання Д1 для призначення матеріального забезпечення, страхових виплат.¹² Для ідентифікації застрахованої особи у Пенсійному фонді України для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті, зазначаються: для власників паспорта громадянина України зразка 1994 року серія та номер паспорта у форматі БКННXXXXXX, де БК - константа, що вказує на реєстрацію в Пенсійному фонді України за паспортними даними; NN - дві українські літери серії паспорта (верхній регістр); XXXXXX - шість цифр номера паспорта (з відсутнім нулем) або для власників паспорта у форматі пластикової картки у форматі ПXXXXXXX, де П - константа, що вказує на реєстрацію в Пенсійному фонді України за паспортними даними; XXXXXXXX - дев'ять цифр номера паспорта громадянина України у форматі пластикової картки типу ID-1, що містить безконтактний електронний носій.¹³ Код категорії ЗО - обирається з таблиці відповідності кодів категорій застрахованої особи та кодів бази нарачування і розмірів ставок єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (додаток 1 до Порядку).